

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Diplomová práce

**SVÉPRÁVNOST A JEDNÁNÍ OBCHODNÍCH
KORPORACÍ**

Tereza Hamplová

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra obchodního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**SVÉPRÁVNOST A JEDNÁNÍ OBCHODNÍCH
KORPORACÍ**

Tereza Hamplová

Vedoucí práce: JUDr. Anna Outlá

Katedra obchodního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza HAMPLOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0072P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Svéprávnost a jednání obchodních korporací**
Zadávající katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Koncept obchodní korporace
3. Svěprávnost a jednání obchodní korporace
4. Komparace konceptu obchodní korporace a jejího jednání v angloamerickém právním systému
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

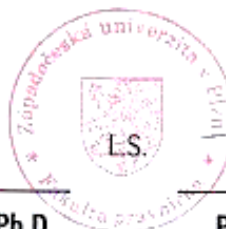
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 8071790281
- HURDÍK, Jan. *Právní osoby a jejich typologie*. V Praze: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. ISBN 8071797901
- BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788075980434
- PARKINSON, J.E. *Corporate Power and Responsibility*. Bristol: Clarendon Press, 2010. ISBN 0198259891
- NIJMAN, Dr. Janne E. *International Legal Personality. An Inquiry into the History and Theory of International Law*. T.M.C. Asser Press, 2004. ISBN 9789067041836
- BERAN, Karel. *Může být právnická osoba svéprávná?* Právník. Ústav státu a práva AV ČR, 2008, 657-669
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 29 Cdo 387/2016 ze dne 31.10. 2017
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 29 Cdo 4554/2015 ze dne 15.11. 2017
- Směrnice Rady 92/101/EHS ze dne 23. listopadu 1992
- Směrnice Rady 77/91/EHS ze dne 13. prosince 1976
- Jednání právnických osob. *EPRAVO.CZ.Váš průvodce právem – Sbírnka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 1999 [cit. 10.12.2019]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/jednani-pravnicky-osob-97320.html>
- Zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
- Zákon č. 89/2012 Sb., zákon občanský zákoník

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Anna Outlá**
Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce: **5. února 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. září 2020

Čestné prohlášení

„Tímto čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Svéprávnost a jednání obchodních korporací“ vypracovala samostatně pod dohledem vedoucího diplomové práce a za použití řádně uvedené literatury a zdrojů.“

V Plzni, březen 2021

.....

Tereza Hamplová

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucí této diplomové práce, JUDr. Anně Outlé, a to za její odborné vedení, trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi při zpracovávání této práce poskytovala.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. KONCEPT OBCHODNÍ KORPORACE	4
2.1 PRÁVNICKÉ OSOBY	4
2.2 HISTORICKÝ VÝVOJ OBCHODNÍCH KORPORACÍ DO ROKU 1989	8
2.3 HISTORICKÝ VÝVOJ OBCHODNÍCH KORPORACÍ OD ROKU 1989	12
2.4 SOUDOBÉ POJETÍ OBCHODNÍCH KORPORACÍ.....	18
2.4.1 Právní prameny a jiné zdroje úpravy obchodních korporací.....	18
2.4.2 Pojetí obchodních korporací.....	22
2.4.3 Účel obchodních korporací.....	27
3. SVÉPRÁVNOST A JEDNÁNÍ OBCHODNÍ KORPORACE	28
3.1 OBECNÉ POJETÍ SVÉPRÁVNOSTI A JEDNÁNÍ.....	28
3.2 SVÉPRÁVNOST A JEDNÁNÍ OBCHODNÍCH KORPORACÍ.....	30
3.2.1 Jednání před vznikem obchodní korporace.....	33
3.2.2 Jednání obchodní korporace	38
3.2.2.1 Jednání statutárního orgánu obchodní korporace	44
3.2.2.2 Ostatní zástupci obchodní korporace	50
3.3 ODPOVĚDNOST	55
4. KOMPARACE KONCEPTU OBCHODNÍ KORPORACE A JEJÍHO JEDNÁNÍ V ANGLOAMERICKÉM PRÁVNÍM SYSTÉMU	59
5. ZÁVĚR	66
CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ	70
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	74

1. ÚVOD

V roce 2009 došlo ke schválení jedné z doposud nejzásadnějších a také nejrozsáhlejších změn v oblasti soukromého práva, zahrnující přijetí nových zákonů, jež dnes tvoří již neodmyslitelnou součást českého právního řádu. Ačkoliv je samozřejmě potřeba věnovat této rekodifikaci pozornost v celé její šíři, jejími, nepochybně nejdůležitějšími, předpisy jsou zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „*Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.*“) a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „*Zákon o obchodních korporacích*“), oba s účinností od 1.1. 2014.¹ Jiří Pospíšil, bývalý ministr spravedlnosti a rovněž také jeden z osob podílejících se na přípravě této zcela zásadní změny, tehdy uvedl: „*Nově navrhované kodexy jsou hodnotovým odrazem dnešní moderní demokratické společnosti. Největších změn doznal bezesporu Občanský zákoník. Chtěli jsme, aby jeho podstatou byla především ochrana člověka a zároveň, aby dával jednotlivci větší svobodu při utváření vlastního právního postavení. Podobné normy nelze vytvářet pouze na státní nebo profesní úrovni, je třeba znát názory veřejnosti, zajímat se o ně a nechat se jimi inspirovat.*“²

Rekodifikace soukromého práva se však s přílišným nadšením veřejnosti nesetkala. Celkem 61% podnikatelů uvedlo, že jim tato změna přinesla četné komplikace. Vyplývá tak z průzkumu advokátní kanceláře Ambruz & Dark Deloitte Legal, který byl v roce 2014 zrealizován.³ Jedná se samozřejmě o pouhý vzorek respondentů napříč podnikatelskou sférou, avšak kritiku rozsáhlé rekodifikace lze zaznamenat i mezi právními teoretiky či aktivními advokáty.

Jednou z často debatovaných změn je odlišné pojetí koncepce právnické osoby vyplývající taktéž z důvodové zprávy k Občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. Právnická osoba je, na rozdíl od osoby fyzické, jakýmsi právním

¹ Dále byl rovněž přijat i zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ten však pro účely této diplomové práce není nikterak významný.

² Ministerstvo spravedlnosti. Rekodifikace soukromého práva. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbírka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 29.4. 2009 [cit. 17.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/rekodifikace-soukromeho-prava-56123.html>.

³ Srov. TELECKÝ, Ivan. Rekodifikace soukromého práva. Deloitte.com [online]. 6.10. 2014 [cit. 17.3. 2021]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/about-deloitte/articles/cze-rekodifikace-soukromeho-prava-prinesla-komplikaci-temer-dvema-tretinam-podnikatelu.html>.

konstruktem, uměle vytvořeným, fiktivním subjektem bez rozumu a vůle.⁴ Absence těchto dvou, a pro samostatné právní jednání zcela zásadních, složek, tak učinila z právnických osob osoby nesvéprávné, které k právnímu jednání musí užívat osob jiných, zpravidla fyzických, jež volní i rozumovou schopností disponují. Tato koncepce však vyvolává řadu otázek či komplikací v oblasti právního jednání a s ním související odpovědnosti právnických osob, a to nejen na poli soukromoprávní úpravy. Jaké je postavení statutárního orgánu právnické osoby, lze na něj uplatnit stejná ustanovení, jako je tomu v případě zvláštní úpravy zákonného či smluvního zastoupení? Kdo za takové jednání odpovídá? Nebyla původní úprava, přiznávající právnickým osobám způsobilost právně jednat, s ohledem na četnost komplikací, výhodnější? Co tedy přimělo zákonodárce k tomuto kroku?

Tato diplomová práce sestává z pěti základních kapitol, z nichž první je kapitola úvodní, v níž nastiňuji některé základní nedostatky soudobé právní úpravy, tedy *de lege lata*. Následují dvě, pro tuto práci poměrně stěžejní kapitoly, týkající se konceptu obchodní korporace, jejich svéprávnosti a způsobu jednání. Úprava obchodních korporací jakožto právnických osob, je totiž, mimo jiné, další z plejády zásadních změn, které rekonstrukce soukromého práva přinesla.⁵ Pro zodpovězení některých výše uvedených otázek, tedy považuji za důležité zanalyzovat a alespoň stručně shrnout materii, týkající se obchodních korporací, jejich svéprávnosti a jednání, do dvou základních kapitol. Analýza soudobé materie je doplněna o historický vývoj, komparaci s předchozí právní úpravou a taktéž o mé subjektivní názory. Třetí kapitola je věnována komparaci české právní úpravy, spadající do modelu kontinentálního právního systému, s právní úpravou Anglie,⁶ představitelkou angloamerické právní kultury. Tato kapitola je pojata spíše jako kapitola bonusová, která slouží k zodpovězení otázky týkající se záměru zákonodárce, případně k dotvoření představy *de lege ferenda*.

⁴ Srov. Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 597 s. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>.

⁵ Především co se týče Zákona o obchodních korporacích.

⁶ Právní systém Velké Británie zahrnuje, s ohledem na její geografické uspořádání, právní úpravu Anglie, Skotska, Walesu a Severního Irsku. Tyto právní úpravy se od sebe, ačkoliv se jedná pouze o drobné nuance, liší. Z tohoto důvodu je tak, dle mého názoru, potřeba vždy specifikovat, s jakou právní úpravou autor pracuje (jako je tomu v případě této diplomové práce), aby zbytečně nedošlo k chybné generalizaci právní úpravy napříč celým britským právem.

Závěrem této diplomové práce uvádím skutečnosti zjištěné na základě zpracování této diplomové práce se snahou zodpovědět výše položené otázky a taktéž formulovat představy o budoucím platném právu.

2. KONCEPT OBCHODNÍ KORPORACE

Pro dokonalé pochopení práva je nutné jej definovat ve všech jeho možných rovinách. Jedná se totiž o vícevýznamový výraz. Definici práva tedy nelze omezit pouze na jeho význam normativní, jelikož působí též v rovině mocenské, axiologické, sociální a informační, ačkoliv v rámci tohoto normativního smyslu bývá chápáno nejčastěji a je tomu tak i v této diplomové práci.

Právo, jakožto společenský regulátor, normativní systém, soubor právních norem – pravidel chování – upravuje tzv. „*právní vztahy*“.⁷ Ty sestávají ze tří základních prvků. Obsah (oprávnění nebo povinnost subjektů právního vztahu), objekt (to, čeho se právní vztah týká), subjekt (fyzická nebo právnická osoba).⁸ Tyto subjekty, konkrétně označovány jako subjekty právních norem, rozeznává právo ve své obvyklé kontinentální nomenklatuře, mimo jiné, jako osoby fyzické a osoby právnické, které se zpravidla rozlišují na soukromoprávní a veřejnoprávní, a to i navzdory skutečnosti, že takové rozdělení není považováno za příliš přesné.⁹

Stejně jako pro pochopení entity práva pokládám za nutné na něj nahlížet komplexně, považuji za důležité věnovat se alespoň krátce obecnému vymezení pojmu právnických osob, jejich vývoji a kontextu. Obchodní korporace (jedno z hlavních témat mé diplomové práce), kterým se následně budu věnovat podrobněji, totiž spadají pod soubornou úpravu těchto osob. Konkrétně pod jejich soukromoprávní typy (do veřejnoprávní sféry patří například územní samosprávné celky, stát nebo profesní komory – taktéž však nazývané jako korporace). Tento hierarchický postup rovněž vyplývá z aktuálních právních předpisů.

2.1 Právnické osoby

Správně a jednoznačně interpretovat pojem právnických osob je poměrně stejně komplikované jako definovat právo samotné. Rovněž odborná literatura se shoduje na tom, že se jedná o „*přes mnoho pokusů nedefinovatelný právní institut*,

⁷ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 40 s. ISBN 807-17-9028-1.

⁸ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 70-76 s. ISBN 807-17-9028-1.

⁹ Tamtéž.

současně však nezbytný průvodní jev a nástroj posledních dvou staletí globalizujícího se světa kapitalismu“.¹⁰

Ačkoliv právnické osoby, z hlediska terminologického, nemají příliš dlouhou historii, bylo by mylné domnívat se, že dříve vůbec neexistovaly. V tomto případě totiž nezáleží na tom, zda byl v té době užíván konkrétní pojem právnických osob či zda byl nějak blíže doktrinálně zkoumán, nýbrž na tom, zda se již takové útvary vyskytovaly a bylo s nimi taktéž zacházeno jako s osobami.¹¹

Důvodem vzniku právnických osob byla potřeba přenést vlastnosti člověka na jiný útvar. Praktickým příkladem by, dle mého názoru, mohla být třeba církev. Ve středověku bylo totiž více než typické vtělovat osobnost do určitých symbolů a církev byla jedním z nich. Jednalo se o samostatnou entitu prezentovanou fyzickými osobami, tedy jejími představiteli.

Primárním impulsem pro vznik právnických osob bylo však, s ohledem na společenský vývoj, zejména provozování obchodů. Je totiž více než zjevné, že skupina podnikajících má na trhu oproti jednotlivci mnohem více možností, působí důvěryhodněji a poskytuje tak třetím osobám i vyšší záruky. Z těchto důvodů značně rostly tendence jednotlivců směřující k utváření sdružení. Ty byly následně moderní vědou označeny právě za právnické osoby. Zakládány byly například rodinné (později osobní) a kapitálové společnosti, o nichž je blíže pojednáváno v následující podkapitole. Je také důležité zmínit, že ne všechna uskupení měla potenciál budoucí právnické osoby. Některá z nich stále inklinovala spíše k právnímu postavení přirozených osob, respektive osob fyzických.

Již ze samotných prvopočátků právnických osob, nebo alespoň útvarů jim v té době podobným, je zcela evidentní, že se jedná o subjekty od člověka odlišné. Jsou tzv. *„umělými korporacemi, odvozenými od fyzických osob a vybavenými způsobilostmi propůjčujícími jim podstatné právně relevantní vlastnosti, kterými jsou vybaveny osoby fyzické a které jsou nutné pro účast na právních vztazích“*.¹²

¹⁰ HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. V Praze: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. VIII s. ISBN 807-17-9790-1.

¹¹ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 26 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

¹² HURDÍK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan

Mezi tyto vlastnosti patří především právní osobnost.¹³ Právní osobností se myslí schopnost vystupovat jako subjekt práva – nositel a vykonavatel práv a povinností. Je to vlastnost, kterou přiznává samotné právo, a to at' už osobám fyzickým, tak osobám právnickým. V tomto bodě se tedy od sebe osoby nikterak neliší. Jediným rozdílem je moment vzniku a zániku právní osobnosti. V případě fyzických osob vzniká právní osobnost narozením a zaniká smrtí, což konkrétně vyplývá z ustanovení § 23 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Existují však výjimky. Například, že ji může mít dokonce i počaté dítě, pouze ale za podmínky, že se narodí živé (tzv. „*nasciturus*“). V případě právnických osob dochází ke vzniku a zániku právní osobnosti zejména ve spojitosti s jejich zápisem nebo výmazem ve veřejném rejstříku. To, že je daná osoba nadaná právní osobností nemusí nutně znamenat, že jí disponuje v plném rozsahu. V pozitivním právu můžeme rozlišovat osobnost úplnou, částečnou, generální či speciální v návaznosti na tom, zda daná entita například může neomezeně vstupovat do veškerých právních vztahů nebo zda zcela či částečně postrádá jinou ze svých vlastností – zejména svéprávnost.

Svéprávností se rozumí způsobilost právně jednat, nabývat právními jednáními subjektivní práva a povinnosti. Tato vlastnost navazuje na právní osobnost a je jakýmsi předpokladem pro její výkon. Z toho lze usuzovat, že zatímco právní osobnost je jakousi pasivní složkou způsobilosti osoby, svéprávnost je spíše její složkou aktivní.¹⁴ Neznamená to však, že by každý právní subjekt musel nutně disponovat oběma složkami. Konkrétně v případě právnických osob tomu tak opravdu není, byly totiž Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. svéprávnosti zbaveny. Z toho vyplývá, že dnes již nemohou samostatně právně jednat a je tedy nutné, aby v takových situacích byly náležitě zastoupeny. Co vedlo

LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kuloglija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k ust. § 20 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 153 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹³ Dříve byl pojem právní osobnost nahrazován termínem „*právní subjektivita*“. V odborné literatuře je tomu tak, i přes terminologické změny zavedené Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb., dokonce i dnes. Z praktického hlediska se jedná o pojmy zcela totožné, avšak někteří autoři odborných publikací (viz *Právo obchodních korporací*) zastávají názor, že právní subjektivita je jakousi pasivní součástí právní osobnosti, zatímco svéprávnost je její složkou aktivní. Z toho lze predikovat, že právní osobnost je v tomto případě spíše jakousi množinou subjektivity a svéprávnosti. Dle mého názoru je vhodné užívat současných právních termínů a namísto právní subjektivity užívat pojmu právní osobnost spadající, společně se svéprávností, do množiny způsobilostí příslušných osob.

¹⁴ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 22 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

zákonodárce k takovému kroku, je samozřejmě otázkou. Obzvláště ve chvíli, kdy taková komplikovaná právní úprava působí četné problémy.

Neméně významnou složkou je taktéž i deliktivní způsobilost. Osoba, která je svéprávná, může totiž svým protiprávním jednáním zapříčinit vznik právní odpovědnosti. V případě právnických osob je to, s ohledem na jejich nesvéprávnost, opět o něco složitější. Za správní delikty nese právnická osoba odpovědnost samostatně.¹⁵ Naopak trestní odpovědnost a odpovědnost disciplinární nese zpravidla osoba fyzická,¹⁶ která za právnickou osobu v dané situaci jednala.¹⁷ Rozlišujeme tak dva druhy odpovědnosti, subjektivní a objektivní, v závislosti na tom, zda je potřeba zaviněného protiprávního jednání či nikoliv. I tato složka (jejíž problematika je velmi komplikovaná) prošla během posledních pár let, stejně jako svéprávnost, několika legislativními změnami.

Jak je již uvedeno výše, právnické osoby jsou pojmem jednoznačně těžko definovatelným. Odborná literatura tedy, za účelem bezvadného výkladu, pracuje často s jejich znaky, které, s ohledem na nuance pojmu, rozčleňuje do několika skupin – doktrinární znaky (vycházející spíše z myšlenkových konstrukcí než-li z objektivní reality právních řádů), legální znaky (které již jsou odrazem takové objektivní reality) a identifikační znaky (název, sídlo a osobní statut).¹⁸ Pro účely této diplomové práce však postačí souhrnně uvést charakteristické rysy právnických osob, které se pak následně promítají i do jejich konkrétních forem (například do obchodních korporací). Rozumí se jimi, vyjma výše uvedených vlastností, taktéž příslušnost k určitému právnímu státu, role státu, respektive práva při jejich vzniku, a organizační struktura.

Právnické osoby se zpravidla rozlišují na osoby veřejnoprávní a soukromoprávní. Hlavním kritériem je zřejmě vznik osob na základě příslušných

¹⁵ Dle ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, „*právnická osoba za přestupek neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránila*“. Jinými slovy – právnická osoba může být zproštěna odpovědnosti za delikty správní povahy, pokud prokáže, že se spáchání takového deliktu snažila zabránit. Jde o tzv. „*liberační důvod*“.

¹⁶ Vzhledem k tomu, že právnická osoba je pouze jakýmsi právním konstruktem, nikoliv živým člověkem, nemůže se tak sama dopustit protiprávního jednání. Právnická osoba může být odpovědná za spáchání trestného činu pouze za podmínky, že protiprávní jednání fyzické osoby (jednající v dané situaci za právnickou osobu) je právnické osobě tzv. „*přičitatelné*“.

¹⁷ Srov. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 172-176 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

¹⁸ Srov. HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. V Praze: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. 12-13 s. ISBN 807-17-9790-1.

zákonů. Konkrétně u veřejnoprávních právnických osob tedy dle samotného zřizovacího předpisu, jelikož Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., který je považován za základ vymezení subjektů veřejného a soukromého práva, stanovuje, že „*podléhají zákonům, podle nichž byly zřízeny*“.¹⁹ Dalším kritériem může být například i jejich právní povaha.

Právnické osoby veřejného práva však Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. blíže definovány nejsou. Z důvodové zprávy vyplývá, že záměrem zákonodárce bylo zahrnout do Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. obecnou úpravu všech právnických osob a není pro soukromé právo podstatné, jaké jsou povahy, nýbrž zda je vůbec lze označit za osoby či nikoliv.²⁰ Toto ponechává zejména v kompetenci odborné literatury.

Za veřejnoprávní právnické osoby jsou považovány například profesní komory, stát či jednotky územní samosprávy. Svoji působnost vyvíjejí zejména v oblasti veřejného práva, je ale možné, aby vstupovaly i do práva soukromého. Příkladem může být třeba i obec, která je typicky osobou veřejnoprávní, ale ve chvíli, kdy bude něco kupovat či prodávat, bude vystupovat jako osoba soukromého práva.²¹ Mezi soukromoprávní právnické osoby pak patří pouze nadace, fondy a korporace, kam spadají obchodní společnosti a družstva, která jsou rovněž předmětem této diplomové práce.

2.2 Historický vývoj obchodních korporací do roku 1989

Obchodní korporace jsou zcela nepochybně právnickými osobami. To se samozřejmě odráží i v jejich samostatném vývoji. Jak je již zmíněno v předcházející podkapitole, primárním impulsem směřujícím ke vzniku obchodních korporací (ačkoliv tak v té době ještě rozhodně nebyly označovány) byla potřeba přenést vlastnosti fyzické osoby na jiný útvar, později hlavně za účelem provozování obchodů. Nejprve byly zakládány rodinné společnosti, později nazývány jako společnosti osobní, které fungovaly na příbuzenské bázi. To se promítalo i do jejich vlastností – jednalo se o sdružení permanentní, řízená

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 20 odst. 2.

²⁰ Srov. Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 598 s. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>.

²¹ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 73 s. ISBN 807-17-9028-1.

monokraticky a součástí byl veškerý majetek účastníků.²² Co se jejich právní povahy týče, bylo to však o něco složitější. Osobní společnosti (veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti – dnes již jednoznačně spadající pod institut obchodní korporace) měly totiž spíše charakter tzv. „society“, ačkoliv zákonem jim byly přiznávány atributy právnických osob, potažmo obchodních korporací. Měly nějakou vnitřní strukturu, mohly vlastnit majetek, jednat pod svou vlastní firmou, mohly být žalovány či někoho žalovat a tak dále. Není tedy divu, že tato konstrukce vyvolávala neustálé diskuse. Je však potřeba zmínit, že dnes již české právo striktně vykazuje rozdíly mezi societou a obchodní korporací, není tedy možná jejich kumulace. Societa je v soudobém tuzemském právu – tak jako tomu bylo dříve – definována jako soukromoprávní útvar, sdružení osob, které nedisponuje právní osobností. Práva a povinnosti náležejí pouze jejím členům, a ne celistvému sdružení, což je zároveň, dle mého, i důvodem, proč dnes není zapisována do obchodního rejstříku jako právě například obchodní korporace. Způsobilost právně jednat mají tedy především její členové. Možná je to i důvodem, proč se problematika svéprávnosti, s ohledem na vývoj právnických osob, radikálně změnila. Další odlišnosti české právo spatřuje v otázce majetkové samostatnosti a účelu. Societa je totiž majetkově nesamostatná, veškeré vklady a plody její činnosti jsou ve vlastnictví členů, kteří ji zcela dobrovolně vytváří za účelem dosažení nějakého společného cíle, ať výdělečného či nevýdělečného.²³ Diferencovanost těchto pojmů dokládá i fakt, že termín societa není, na rozdíl od obchodních korporací, zakotven v Zákoně o obchodních korporacích. Jeho právní výklad je tedy třeba hledat v jiném zákonném předpisu, a to v Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb., mimo jiné, v ustanovení § 2 176 až 2 746 pod rubrikou „Společnost“ (lépe řečeno „Smlouva o společnosti“).

S výše uvedenou a neustále diskutovanou konstrukcí – „... k otázce sporné v právní nauce, zda jest veřejné obchodní společnosti přiznati povahu právnické osoby čili nic, zaujímá osnova rozhodně kladné stanovisko, vyjadřující je tím, že ustanovuje v § 136²⁴ (a také v § 147²⁵), že veřejná obchodní společnost je schopna nabývatí práv se zavazovati, před soudem žalovati a býti žalována „jako

²² Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 26 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

²³ Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2006. 47 s. ISBN 807-37-5714-98.

²⁴ Toto ustanovení mělo být obsaženo ve znění obchodního zákona z roku 1937.

²⁵ Taktéž.

taková“ ...“²⁶ – pracoval v roce 1937 svého času plánovaný nový obchodní zákon se snahou blíže definovat, zda se skutečně jedná o formu právnických osob, případně se snahou blíže rozpracovat její charakteristické znaky. Samotný zákon však nebyl nikdy přijat, tyto informace jsou tedy čerpány pouze z jeho osnovy.

Vyjma osobních společností, byly zakládány i společnosti kapitálové. Ty už úzce souvisí s rozvojem tzv. „*korporací*“. Vznikaly vždy na základě nějakého individuálního aktu, buď z rozhodnutí krále nebo stavu, právě za účelem výše zmiňovaného obchodu. Důležitým podnětem pro jejich vznik byla kolonizace, zámořské objevy a „*nezbytnost soustředit velký kapitál pro náročné akce, na něž žádný jednotlivec nemohl stačit, a současně výrazný státní zájem na proniknutí a udržení nových území*“.²⁷ Na rozdíl od osobních společností měly však velmi dobře propracovanou vnitřní hierarchickou strukturu.

Spadaly (a samozřejmě dodnes spadají) pod ně společnosti s ručením omezeným, které byly zakotveny již v německém zákoně z roku 1892 a dále také společnosti akciové, které překvapivě žádný legislativní podklad tehdy neměly. Nahrazovala je klausule o odpovědnosti společnosti a neodpovědnosti akcionářů, kterou vždy vložil notář do stanov konkrétní společnosti.²⁸

Co se týče družstev, jejich historie je od společností dosti rozdílná, což, dle mého názoru, vyplývá z jejich sociálně-ekonomické specializace. Dosti je zjevně ovlivnila průmyslová revoluce, která zapříčinila vznik třídního konfliktu s ekonomickou nerovnováhou. Tomuto konfliktu chtěla právě družstva předcházet. V praxi to znamenalo, že do družstev vstupovali zejména „*ti slabší*“ s vidinou vytvoření silného stabilního kolektivu. Zásady, které družstva měla dříve, se od těch, co mají dnes, zase tolik neliší. I tehdy družstva vycházela z premisy, že členové by do nich měli zcela svobodně vstupovat (či z nich svobodně vystupovat), v rámci účasti na řízení by si měli být členové rovni, to znamená jeden člen má jeden hlas, a dále by u nich neměla absentovat ani spravedlivá hospodářská účast. Závěrem ještě považuji za důležité zmínit, že ačkoliv v naší právní úpravě jsou družstva zvláštní formou právnických osob, potažmo tedy obchodních korporací,

²⁶ *Osnova obchodního zákona*. Kniha první Obchodnictvo, kniha druhá Společnosti [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1937. 177 s. Dostupné z: <https://www.obczan.cz/clanky/osnova-obchodniho-zakona-z-r-1937?do=detail-export>.

²⁷ ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 27-28 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

²⁸ Tamtéž.

v některých ostatních zemích tak nebylo a dodnes není. Jsou (a bylo tomu tak i dříve) spíše jakýmsi sociálním společenstvím.

Kodifikace obchodního práva na území České republiky byla a stále je silně ovlivňována rakouským a německým právem, ačkoliv tedy inklinaci k jeho vzniku – respektive ke vzniku korporátního práva (z latinského slova corpus) – lze zaznamenat již za dob císaře Justiniána. Prvním takovým pokusem o sjednocení právní úpravy tohoto odvětví byl v českých zemích až zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný rakouský obchodní zákoník, který byl po vzniku Československé republiky následně recipován do jejího právního řádu. Nemalou zajímavostí však je, že v jiných zemích se geneze korporací datuje už mnohem dříve a tyto korporace jsou dodnes činné. Například japonská společnost Kabušiki Gaiša Kongó Gumi z roku 578 nebo švédská Stora Kopparberg Bergslags Aktiebolag z roku 1347.²⁹

Všeobecný rakouský obchodní zákoník byl, i přes snahy o nový obchodní zákon,³⁰ nahrazen až v roce 1950, a to zákonem č. 141/1950 Sb., občanským zákoníkem sjednocujícím soukromé právo. Materie obchodního práva byla v té době obsažena i v jiných právních předpisech, například v akciovém zákoně, zákoníku mezinárodního obchodu pro zahraniční styky či hospodářském zákoníku. Ty však pro vývoj korporací nebyly nikterak významné. S ohledem na historický kontext totiž hospodářský zákoník představoval velmi svébytný právní pramen, který byl značně ovlivněn socialistickou teorií a upravoval spíše tehdejší hospodářské vztahy. Jeho hlavním motivem bylo direktivní hospodářství. Mnoho právních teoretiků vnímalo jeho existenci jako parazitování v oblasti obchodního práva se snahou jej potlačit.

V zákonné úpravě se však objevil nový termín – organizace, disponující právní osobností, tehdy subjektivitou, které v období totalitního práva do určité míry nahradily právnické osoby. Tyto organizace byly rozděleny na socialistické, pod které spadaly zejména státní a družstevní uskupení, a na organizace nesocialistické, jejichž představitelem byly například církve. Svěprávnost, potažmo jednání, těchto organizací ale nebylo blíže zákonem rozpracováno.

²⁹ Srov. ROZEHNAL, Aleš. Teorie korporátního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). 7-8 s. ISBN 978-80-7380-723-8.

³⁰ Obchodní zákon z roku 1937.

2.3 Historický vývoj obchodních korporací od roku 1989

Po revolučním roce 1989 nabyl účinnosti zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „*Obchodní zákoník*“), který byl původně koncipován jako definitivní krok ke kodifikaci obchodního práva. Poměrně nově byla věnována větší pozornost obchodním společnostem a družstvům (dnes obchodním korporacím). Ty byly upraveny zcela odděleně od ostatních institutů. Tento zákon stanovoval pravidla pro jejich fungování, evidenci i samotný vznik, rovněž obsahoval obecná ustanovení týkající se firmy a její ochrany. Díky tomu byl v té době již konečně patrný alespoň drobný rozdíl mezi veřejnoprávní a soukromoprávní korporací – obchodní korporací, ačkoliv tento pojem ještě přímo používán nebyl.

Až v novelizovaném znění zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „*Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.*“) byla opět obsažena, i když poměrně stroze, úprava právnických osob. Navazovala na výše zmíněný Obchodní zákoník. Dle ustanovení § 13 odst. 1 Obchodního zákoníku „*právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce*“. Tuto tezi podpořil nejen Občanský zákoník č. 40/1964 Sb., ale i rozhodovací praxe soudů, ze které vyplývalo, že jednání statutárního orgánu je označováno jako přímé jednání právnické osoby. Dříve totiž bylo rozlišováno, zda jde o jednání přímé (jednání právnické osoby) či nepřímé (tím bylo myšleno jednání v zastoupení). Právnickým osobám tak byla tehdy definitivně přiznána, vyjma způsobilosti mít práva a povinnosti,³¹ i způsobilost tato práva a povinnosti vlastním právním jednáním nabývat.³²

Obchodní zákoník však, díky jeho nedokonalostem, neschopnosti odolávat novelizačním tlakům a reagovat na společenské změny, prošel řadou dílčích změn. Jednou z nich byla rozsáhlá novela v roce 2000. Jejím důvodem byla, mimo jiné, i komplexní rekodifikace soukromého práva a taktéž harmonizace s právem Evropské unie.

Dne 1.1. 2014 došlo k úplnému zrušení Obchodního zákoníku, přičemž část z něj byla implementována do Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., který, spolu

³¹ Dle ustanovení § 15 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. je dnes již tato způsobilost označována jako právní osobnost.

³² Dle ustanovení § 15 odst. 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. je dnes již tato způsobilost označována jako svéprávnost.

se Zákonem o obchodních korporacích, dodnes tvoří (mimo jiné) hlavní prameny obchodního práva. Za zmínku rovněž stojí zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, kam se téhož roku přesunula oblast regulace obchodního rejstříku. Přijetí těchto právních předpisů je považováno za dosud největší a nejdůležitější posun směrem k modernímu pojetí právnických osob – obchodních korporací s důrazem na lepší systematiku, přehlednost, flexibilitu a ochranu třetích osob. Jedná se o dnes stále platnou a účinnou právní úpravu, která ve srovnání s předchozím Obchodním zákoníkem přináší několik změn (týkajících se například vnímání institutu svéprávnosti právnických osob, o kterém je blíže pojednáváno v následující kapitole).

Závěrem této materie ještě považuji za důležité zmínit dvě poměrně čerstvé a zároveň velice podstatné novely. Dne 1.7. 2020 nabyl účinnosti zákon č. 163/2020 Sb., díky kterému došlo k výrazným změnám Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a také Zákona o obchodních korporacích, zejména ve vztahu k právní úpravě družstev. Od 1.7. 2020 je možné zakládat družstva rovněž dohodou zakladatelů na obsahu stanov majících formu veřejné listiny. To vše bez nutnosti svolávání ustavující schůze. Obligatorními náležitostmi stanov jsou v tomto případě údaje osob, které jsou členy volených orgánů družstva, seznam zakladatelů, způsob splnění vkladové povinnosti a u nepeněžitěho vkladu i jeho popis, částka, která se započítává do členského vkladu, údaje o ocenění a také specifikace znalce, který toto ocenění provedl. Od přijetí těchto stanov běží zakladateli patnáctidenní lhůta na splnění vkladové povinnosti a pokud k tomuto splnění nedojde, nestane se zakladatel členem. Po vzniku družstva a splnění vkladové povinnosti je možné výše uvedené náležitosti ze stanov vypustit. Takové rozhodnutí není považováno za změnu stanov a učinit jej může například představenstvo družstva, pokud tedy tak samozřejmě určí stanovy.³³

I v případě stanov bytových družstev došlo k několika změnám. V jejich obsahu je nově nezbytné vytyčit rozsah běžné údržby a drobných úprav úzce souvisejících s užíváním družstevního bytu. Dále je také třeba uvádět okolnosti, za nichž je přípustné stavebně upravovat byt či dům.

³³ Srov. GABRHELÍKOVÁ, Kateřina. Zásadní novelizace občanského zákoníku. *Akf.cz* [online]. 4.5.2020 [cit. 17.10. 2020]. Dostupné z: <https://www.akf.cz/news/406/28/Zasadni-novelizace-obcanskeho-zakoniku/d,news/>.

Dne 1.1. 2021 nabyla účinnosti druhá, výše zmíněná, novela, uveřejněná ve Sbírce zákonů pod č. 33/2020 Sb. Jedná se o novelu dosti rozsáhlou a jejím primárním úkolem je náprava legislativních nedostatků dílčích částí Zákona o obchodních korporacích pro jeho snazší aplikaci v praxi a snížení administrativní zátěže obchodních korporací tam, kde není příliš nutná.³⁴ Pro lepší představu uvádím alespoň stručnou charakteristiku některých zásadních změn, které daná novela přinesla:

Převod podílu ve veřejné obchodní společnosti

Problematika převodu podílu ve veřejné společnosti byla diskutována již za účinnosti Obchodního zákoníku. Nejvyšší soud České republiky tehdy ve svém usnesení, sp. zn. 29 Cdo 646/2008 ze dne 23.9. 2008, zcela jednoznačně vyloučil možnost změny společníků tohoto typu společnosti na základě uzavření smlouvy o převodu podílu.³⁵ Tato možnost byla připuštěna pouze na základě změny společenské smlouvy, kdy vystoupením jednoho společníka vznikla účast společníka druhého, nového. Tento přístup byl převzat právní úpravou účinnou od 1.1. 2014.

Zákon o obchodních korporacích obsahuje v ustanovení § 116 explicitní zákaz převodu podílu ve veřejné obchodní společnosti. Tento zákaz byl zákonodárcem odůvodněn jakožto logický důsledek osobní povahy této společnosti. Novelou č. 33/2020 Sb. došlo však k prolomení tohoto kogentního ustanovení. Nově je totiž možné převádět podíl se souhlasem všech společníků prostřednictvím smlouvy o převodu podílu, která (stejně jako v případě smlouvy o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným) musí mít písemnou formu s úředně ověřenými podpisy. Tím nedochází k zásahu do osobního charakteru společnosti. Statutární orgán je následně povinen vyhotovit nové úplné znění společenské smlouvy a založit jej do sbírky listin. Převod nabývá účinnosti doručením o převodu podílu.³⁶

³⁴ Srov. Tým ECOVIS Česká republika. Velká novela zákona o obchodních korporacích (ZOK) 2020. *Ecovislegal.cz* [online]. 2020 [cit. 17.10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ecovislegal.cz/aktuality/obchodni-korporace-premeny-a-korporatni-zalezitosti/velka-novela-zakona-o-obchodnic-h-korporaci-2020/>.

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 646/2008 ze dne 23.9. 2008 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/0A0B3F1377DB95ABC1257A4E00677A02?openDocument&Highlight=0.

³⁶ Srov. Tým ECOVIS Česká republika. Velká novela zákona o obchodních korporacích (ZOK) 2020. *Ecovislegal.cz* [online]. 2020 [cit. 17.10. 2020]. Dostupné z: <https://www.ecovislegal.cz/>

Obchodní vedení osobních společností

Novela zákona odstraňuje nejasnosti způsobené výkladem předchozího znění ustanovení § 106 Zákona o obchodních korporacích. Statutárním orgánem osobní společnosti je dnes již jednoznačně každý její společník, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Obchodní vedení pak náleží každému takovému společníkovi. Aby byl zachován základní princip osobních společností, přiznává novela nejvyššímu orgánu společnosti právo udělovat pokyny statutárnímu orgánu rozhodnutím, které bylo přijato většinou hlasů.³⁷

Právnícké osoby jako členové volených orgánů kapitálových společností a družstev

Dne 1.1. 2014 vnesl Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. do právní praxe novinku – možnost právnické osoby stát se statutárním orgánem, respektive členem jakéhokoliv voleného orgánu. Dále také stanovil, že právnická osoba v těchto případech „*zmocní fyzickou osobu, aby ji v orgánu zastupovala, jinak právnickou osobu zastupuje člen jejího statutárního orgánu*“.³⁸ To samozřejmě souvisí s otázkou svéprávnosti právnických osob, o které je pojednáváno v následující kapitole.

V praxi však mohla velmi snadno vzniknout situace, kdy v rámci řetězení právnických osob nebylo možné s přesností určit konkrétní fyzickou osobu, která byla k jednání za právnickou osobu ve voleném orgánu zmocněna.

Novela Zákona o obchodních korporacích proto v ustanovení § 46 odst. 3 zakotvuje povinnost právnické osoby zmocnit pouze jednu konkrétní fyzickou osobu splňující zákonné předpoklady pro výkon funkce a zároveň povinnost zapsat ji jako svého zástupce do obchodního rejstříku v okamžiku, kdy do něj bude sama právnická osoba zapisována jakožto člen voleného orgánu. To vše do tří měsíců ode dne, kdy byl zástupce zvolen. V opačném případě funkce právnické osoby jako člena ve voleném orgánu zaniká.

aktuality/obchodni-korporace-premeny-a-korporatni-zalezitosti/velka-novela-zakona-o-obchodnich-korporaci-2020/.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 154.

Monistický systém akciových společností

Významnou změnou, kterou novela přináší, je taktéž nová koncepce monistického systému vnitřní struktury akciové společnosti. Jde o koncepci převzatou z jiných evropských zemí, kdy jediným obligatorně zřizovaným orgánem je valná hromada a správní rada, nikoliv statutární ředitel. Radě tak přísluší obchodní vedení, dohled nad činností společnosti, řádná správa účetnictví a účetních závěrek. Předchozí koncepce, kdy byl obligatorně zřizovaným orgánem rovněž statutární ředitel, totiž, dle mého názoru, zcela zbytečně vyvolávala spory například o rozdělení pravomocí či jejich vzájemném postavení.³⁹

Správní rada má mít dle novely minimálně tři členy, přičemž počet je regulovatelný stanovami. V případě akciové společnosti s jediným akcionářem je ale připuštěna výjimka jednočlenné správní rady. Je volena valnou hromadou, pokud není ve stanovách zakotveno, že právo jmenovat člena správní rady je spojeno s příslušnou akcií.⁴⁰

Vypuštění některých údajů ze společenské smlouvy či stanov u kapitálových společností

Zákon o obchodních korporacích připouští pouze možnost výmazu některých údajů ze společenské smlouvy či stanov prostřednictvím rozhodnutí valné většiny nebo dohody společníků, přičemž rozhodnutí i dohoda musí být osvědčeny notářským zápisem (veřejnou listinou). Údaje, které mohou být ze společenské smlouvy či stanov vypuštěny jsou ty, které po založení předmětné společnosti a splnění vkladové povinnosti, již není potřeba uvádět. Je jimi například údaj o ocenění nepeněžitěho vkladu, vkladové povinnosti zakladatelů, správci vkladu nebo o volbě prvních členů statutárního orgánu.

Nová právní úprava výslovně stanovuje, že se nejedná o změnu společenské smlouvy a umožňuje rozhodnutí o vypuštění údajů svěřit společenskou smlouvou

³⁹ Srov. SOUKUPOVÁ Marie. Velká novela zákona o obchodních korporacích od 1.1.2021. Sedlakovalegal.cz [online]. 12.10. 2020 [17.10. 2020]. Dostupné z: <https://www.sedlakovalegal.cz/velka-novela-zakona-o-obchodnich-korporacich/>.

⁴⁰ Srov. ČESKO. Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související předpisy.

do působnosti jednatele.⁴¹ Tím novela značně zjednodušila celý proces a zamezila tak i sporům o to, zda se opravdu jedná o změnu smlouvy či nikoliv.

Smlouva o výkonu funkce

Právní úprava obchodních korporací doposud výslovně neupravovala důsledky neschválení smlouvy o výkonu funkce. Na základě ustanovení § 48 Zákona o obchodních korporacích bylo však možné dovodit její relativní neplatnost.⁴² Novela č. 33/2020 Sb. již jasně stanovuje okamžik nabytí účinnosti smlouvy o výkonu funkce, a to buď ke dni jejího uzavření či ke dni vzniku funkce, zpětně. Záleží na tom, který z těchto dnů nastal později. Je ale nutné, aby danou smlouvu schválil nejvyšší orgán – tedy valná hromada, v opačném případě totiž smlouva účinnosti vůbec nenabude.

Pozměněn je také dosavadní způsob odměňování za výkon funkce. „*Není-li odměňování kapitálové společnosti sjednáno ve smlouvě o výkonu funkce, platí, že výkon funkce je neplatný*“.⁴³ Odměna se v případě, je-li „*smlouva o výkonu funkce nebo v ní obsažené ujednání o odměně neplatné z důvodu na straně kapitálové společnosti nebo z důvodu vyšší moci či jiné překážky vzniklé nezávisle na vůli člena voleného orgánu kapitálové společnosti anebo ji nejvyšší orgán neschválí bez zbytečného odkladu po jejím uzavření z uvedených důvodů*“,⁴⁴ určuje jako „*odměna obvyklá v době uzavření smlouvy nebo, nebyla-li smlouva uzavřena, jako odměna obvyklá v době vzniku funkce za činnost obdobnou činnosti, kterou člen voleného orgánu vykonával*“.⁴⁵

V případě rozporu mezi společenskou smlouvou a smlouvou o výkonu funkce zákon stanovuje přednostní platnost ujednání plynoucích ze smlouvy o výkonu funkce. Novela si v tomto případě evidentně klade za cíl zabránit

⁴¹ Srov. ČESKO. Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související předpisy.

⁴² Relativní neplatnost znamená, že smlouva je považována za neplatnou pouze v případě, kdy se takové neplatnosti dovolá oprávněná osoba, tedy dokud za neplatnou není prohlášena soudem. Tuto neplatnost lze namítat do šesti měsíců ode dne, kdy se oprávněná osoba o důvodu neplatnosti dozvěděla nebo dozvědět měla a mohla (lhůta subjektivní), nejdéle však do deseti let ode dne, kdy došlo k uzavření takové smlouvy (lhůta objektivní).

⁴³ ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Ust. § 59 odst. 3.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Ust. § 59 odst. 4.

⁴⁵ Tamtéž.

obcházení vůle společníků. Možnost sjednání výhodnějších podmínek smlouvy o výkonu funkce ale vyloučena není.

Výše uvedené změny nejsou zdaleka jediné, které novela Zákona o obchodních korporacích přinesla. Jak jsem již uvedla, jedná se o novelu velmi rozsáhlou, dotýkající se mnoha oblastí obchodního práva – například otázky peněžitého vkladu u společností s ručením omezeným, mzdy či jiného plnění zaměstnanci, který je členem statutárního orgánu, zákazu konkurence v případě kapitálových společností nebo otázka možnosti dovolání se neplatnosti rozhodnutí nejvyššího orgánu u společností osobních.⁴⁶ Kompletní materie novely č. 33/2020 Sb. však není hlavním předmětem této diplomové práce.

Závěrem je ještě důležité poznamenat, že obchodní korporace jsou, s ohledem na výše uvedené změny, povinny přizpůsobit se nové úpravě, a to nejpozději do 1.1. 2022.⁴⁷ V opačném případě je vyzve příslušný rejstříkový soud ke splnění povinnosti v dodatečně stanovené přiměřené lhůtě. Pokud opětovně, i navzdory výzvě, k tomuto splnění nedojde, soud je oprávněn na návrh rejstříkového soudu či osoby, která osvědčí svůj právní zájem ve věci, zrušit obchodní korporaci a nařídit její likvidaci.

2.4 Soudobé pojetí obchodních korporací

2.4.1 Právní prameny a jiné zdroje úpravy obchodních korporací

Tuzemské právo obchodních korporací je, stejně jako jakékoliv jiné právní odvětví, tvořeno hierarchickou soustavou právních norem. Od roku 2004, tedy od vstupu České republiky do Evropské unie (dále jen „EU“), je rovněž silně ovlivňováno právem EU. Platí totiž, že od okamžiku přistoupení státu, se soubor právních norem EU stává automaticky součástí právního řádu daného (již členského) státu.

Pokud tedy vynecháme ústavní pořádek vyplývající z čl. 112 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky (a případně i normy práva EU a práva

⁴⁶ Srov. JUDr. MACH, Tomáš. Přehled změn tzv. velké novely zákona o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.) účinných k 1.1. 2021. *Machlegal.eu* [online]. 2020 [cit. 19.2. 2021]. Dostupné z: <https://www.machlegal.eu/8-novinky/71-velka-novela-zok-1-1-2021>.

⁴⁷ Obchodní korporace taktéž musí do obchodního rejstříku zapsat veškeré skutečnosti, které doposud nebyly zapisovány a dále také listiny, které doposud nebyly zakládány, založit do sbírky listin příslušného rejstříkového soudu, to vše v šestiměsíční lhůtě od účinnosti novely.

mezinárodního), stojí na vrcholu pomyslné pyramidy právních norem Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. a Zákon o obchodních korporacích společně se zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Zákon o obchodních korporacích, který „*pro primo zřetelně akcentuje výsostné postavení občanského zákoníku v právu soukromém, pro secundo se nepokouší jít cestou uměle vytvářeného vlastního pojmosloví a specifické pojmy přijímá jen v rozsahu odůvodněném povahou věci, též s přihlédnutím k tradičnímu pojetí obchodního práva a pro tertio se v obecné rovině řídí obecnými zásadami tak, jak jsou vytknuty ve věcném záměru občanského zákoníku*“,⁴⁸ je vůči Občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. ve vztahu speciality. Je-li tedy některá konkrétní otázka v oblasti právnických osob upravena Zákonem o obchodních korporacích, ustanovení obsažená v Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. se tím pádem neuplatní. V opačném případě, schází-li taková úprava v Zákoně o obchodních korporacích, uplatní se subsidiárně materie Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Dalším důležitým právním předpisem, spadajícím do odvětví obchodního práva, je také například zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí či zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, přičemž oba tyto zákony mají harmonizační povahu. To znamená, že obsahují prvek harmonizace práva tuzemského s právem EU. Dále pak také zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Těchto vnitrostátních normativních právních aktů je dnes již opravdu nepřeberné množství.⁴⁹

Soustavu právních norem obchodního práva tvoří rovněž rozsáhlá skupina zvláštních zákonů. Vzhledem k jejich vysokému počtu uvádím příkladem jen některé z nich – například zákon č. 87/1992 Sb., o bankách, zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví nebo také, s ohledem na téma této diplomové práce, neméně významný zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech. Zvláštní zákony taktéž upravují některé oblasti podnikatelské činnosti, pravidla obchodních společností či jejich orgánů, státního dozoru a tak dále.⁵⁰ Do právní úpravy

⁴⁸ Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 4 s. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

⁴⁹ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 39-42 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

⁵⁰ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 72-75 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

obchodních korporací spadají také některé prováděcí právní předpisy. Ty se však obchodních společností dotýkají pouze okrajově.

Vzhledem k výše uvedenému je poměrně logické, že důležitou roli v právu obchodních korporací hrají také, vyjma tuzemských právních předpisů, směrnice a nařízení EU, jejichž konkrétní příklady jsou uváděny v následujícím textu. Směrnice je zvláštním nástrojem, normativním právním aktem, sloužícím k harmonizaci práva členských států (v našem případě práva České republiky) s právem EU. Ukládá členským státům povinnost dosáhnout nějakého určitého cíle, aniž by stanovovala, jakým způsobem má být takového cíle dosaženo. Obecný základ unijního práva obchodních společností tvoří celkem jedenáct⁵¹ směrnic (několik z nich bylo postupem času novelizováno či rekodifikováno):⁵²

- směrnice Rady č. 68/151/EHS (nově kodifikována pod č. 2009/101/ES) týkající se společností s ručením omezeným a akciových společností, zejména jejich způsobu založení, jednání před vznikem společnosti, zápisu a neplatnosti společnosti;
- směrnice Rady č. 77/91/EHS (nově kodifikována jakožto směrnice Rady a Evropského parlamentu pod č. 2012/30/EU) týkající se pouze akciových společností, jejich způsobu založení, základního kapitálu a nabývání vlastních akcií;⁵³
- směrnice Rady č. 78/855/EHS a č. 82/891/EHS upravující přeměny akciových společností, zejména jejich sloučení a rozdělení (harmonizovány zákonem č. 125/2008 Sb., o přeměnách společností);
- směrnice Rady č. 78/660/EHS o účetní závěrce;
- směrnice Rady č. 83/349/EHS o konsolidované účetní závěrce;
- směrnice Rady č. 84/253/EHS o auditorech;
- směrnice Rady a Evropského parlamentu č. 2005/56/ES, týkající se přeshraniční fúze kapitálových společností;
- směrnice Rady č. 2004/25/ES upravující nabídky převzetí (harmonizováno zákonem č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí);

⁵¹ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 72-75 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

⁵² Základ unijního práva mělo původně tvořit čtrnáct směrnic, tři z nich však nakonec nebyly nikdy schváleny.

⁵³ Za zmínku rovněž stojí směrnice Rady č. 92/101/EHS, o zakládání akciových společností a o udržování a změnách jejich základního kapitálu, ze dne 23.11.1992, kterou byla směrnice Rady č. 77/91/EHS změněna.

- směrnice Rady č. 89/667/EHS (nově kodifikována pod č. 2009/102/EU) o unipersonálních společnostech s ručením omezeným;
- směrnice Rady č. 89/666/EHS týkající se zveřejňování poboček.

Nařízení je, na rozdíl od směrnice, legislativním aktem sloužícím ke sblížení práva, má tedy tzv. „*unifikační prvek*“. V případě práva obchodních korporací hraje významnou roli především při vytváření nových forem právnických osob majících povahu obchodní korporace, a to bez ohledu na to, zda vznikají na území členského státu či nikoliv.

Výklad vnitrostátního práva ve spojitosti s právem EU má ale svá pravidla. Prvním pravidlem je uplatnění zásady přednosti EU. Tento princip byl zakotven rozsudkem Soudního dvora EU, v případě *Costa v. E.N.E.L.*, dne 15.7.1964. Soudní dvůr v tomto rozhodnutí judikoval, že zákony, které jsou vydávány evropskými institucemi, je nutné začlenit do právního řádu členského státu a ten se jimi musí následně řídit. Pokud by nastala situace, kdy by vnitrostátní právní úprava byla v rozporu s úpravou EU, členský stát by musel postupovat dle úpravy evropské, jinak by došlo k porušení zásady.⁵⁴ Čl. 4 odst. 3 Smlouvy o EU, taktéž zakotvuje přednost evropské úpravy, když uvádí, že „*členské státy učiní veškerá vhodná obecná nebo zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají ze Smluv nebo z aktů orgánů Unie*“. Druhým pravidlem je dodržení eurokonformního výkladu, které rovněž vyplývá z rozhodovací činnosti Soudního dvora EU. V praxi to znamená, že soudy členských států musí vykládat a aplikovat vnitrostátní předpisy v souladu s požadavky EU.

Evropské korporátní právo je relativně samostatnou částí práva EU, upravuje pouze „*dílčí problematiky úzce funkčně spjaté s cíli a smyslem evropské integrace*“⁵⁵ a pozbývá tím pádem komplexnějšího vymezení. Rovněž se snaží o překonání některých rozdílů mezi kontinentálním a angloamerickým právním systémem.

⁵⁴ Srov. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie *Flaminio Costa v. E.N.E.L.*, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66 ze dne 15.7. 1964 [online]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0006-1964-200406979-05_05.html.

⁵⁵ ROZEHNAL, Aleš. Teorie korporátního práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). 32 s. ISBN 978-80-7380-723-8.

Je evidentní, že právo obchodních korporací čerpá hned z několika právních pramenů. Výše jsem se pokusila shrnout ty nejzásadnější, přičemž některé další prameny jsou uvedeny v následujícím textu. Pro regulaci obchodních korporací jsou, vyjma výše zmíněných formálních pramenů, důležité i nelegislativní normativní akty (Kodex správy a řízení, Rámcem EU), které nejsou právně závazné a mají tedy spíše doporučující charakter. Věnují se zejména problematice týkající se řízení společností. Předpokládám, že obchodní korporace přistupují k jejich využití v situacích, kdy chtějí zlepšit svou výkonnost a konkurenceschopnost.

Za zmínku rovněž stojí i zásady práva obchodních korporací, nazývány též jako principy, mezi které patří například princip loajality společníka, rovného zacházení, ochrany menšinových společníků nebo poctivého obchodního styku.⁵⁶ Ve stávajícím demokratickém systému jsou tyto zásady, na rozdíl od dřívějšího pojetí, také považovány za pramen práva.⁵⁷

2.4.2 Pojetí obchodních korporací

Obchodní korporace je, dle ustanovení § 20 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. „*organizovaným útvarem, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost uzná*“. Jinými slovy – obchodní korporace je právnickou osobou, jejíž osobnost není Zákonem o obchodních korporacích výslovně stanovena, nýbrž je jím pouze uznána. Disponuje tedy atributy, jež byly uváděny už v kapitole týkající se bližší charakteristiky právnických osob. Je jím příslušnost k určitému právnímu řádu, role státu a práva při jejím vzniku, organizační struktura, deliktivní způsobilost a již zmiňovaná právní osobnost. Co se týče svéprávnosti, nelze o ní v souvislosti s obchodními korporacemi hovořit. Dnes již každá taková korporace, s ohledem na absenci volní a rozumové stránky, jedná totiž pouze prostřednictvím svého zástupce (typicky fyzickou osobou), což je mimochodem, kromě terminologického rozdílu, další důležitou odlišností od předchozí konstrukce právnických osob.

Mezi subjekty jednajícími za právnickou osobu, zejména společníky a statutárními orgány, jsou, dle zákonné úpravy, rozložena práva a povinnosti, skrze

⁵⁶ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 46-48 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

⁵⁷ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 77 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

kteře se podílejí na chodu obchodních korporací. Jedná se o oblast správy, tzv. „*corporate governance*“, jejímž cílem je bezvadné vnitřní uspořádaní, jednání navenek směřující k efektivnímu řízení a zajištění dostatečné ochrany práv všech zúčastněných stran. Aby byly tyto cíle naplněny, uchyluje se zákonná úprava ke stanovení několika základních pravidel, jimiž se mají příslušné subjekty v konkrétních případech řídit. Je jím například povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Pojem péče řádného hospodáře byl užíván již za doby účinnosti Obchodního zákoníku. V současnosti je jeho obecná úprava obsažena v Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb., kde je uvedeno, že každý, „*kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí*“.⁵⁸ Zákon o obchodních korporacích dále, ve svém ustanovení § 52 odst. 1 uvádí, že „*při posouzení, zda člen jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédně k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace*“. V praxi to znamená, že člen orgánu nebude prosazovat zájmy své či zájmy osob jiných na úkor zájmů obchodní korporace⁵⁹ a svou funkci bude vykonávat se znalostmi a dovednostmi potřebnými k takovému výkonu. Je poměrně obvyklou záležitostí, že členové orgánu delegují svou činnost na třetí osoby disponující odbornějšími znalostmi a schopnostmi, než mají oni sami. Například při vedení účetnictví. V takových případech jsou však členové povinni činnost třetích osob kontrolovat. Dále mají také povinnost, v situaci, kdy se jejich osobní motiv dostane do rozporu se zájmy, které mají prosazovat z titulu své funkce, informovat o tom neprodleně obchodní korporaci.

Důvodem existence požadavku jednat s péčí řádného hospodáře je zaprvé zhodnocení (a případné rozmnožení) majetku obchodní korporace, za druhé možnost předejít vzniku škody, způsobené například znehodnocením či úbytkem

⁵⁸ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 159 odst. 1.

⁵⁹ Vymezením pojmu nezbytné loajality se zabýval již Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008 ze dne 22.4. 2009, když uvedl, že „*součástí náležité péče bylo mimo jiné i to, že člen představenstva dává při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil, a nenechá se při výkonu funkce tímto akcionářem ovlivňovat*“.

majetku a v neposlední řadě i posouzení odpovědnosti za újmy způsobenou obchodní korporací, a to ať už samotným jednáním orgánu či jeho opomenutím.⁶⁰

Ve spojitosti s péčí řádného hospodáře se taktéž uvádí pravidlo podnikatelského úsudku vycházející z dikce Zákona o obchodních korporacích, ze které vychází, že „*pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou*“.⁶¹ Jedná se o korektiv připouštějící určitou míru podnikatelského rizika, které člen orgánu při výkonu své funkce musí podstupovat. V okamžiku, kdy dojde ke způsobení újmy, například znehodnocením či úbytkem majetku obchodní korporace, je tedy možné, aby jednající orgán, který prokáže, že v rámci svého rozhodování jednal tzv. „*lege artis*“, za takovou újmu nenesl případnou odpovědnost. Jednání, u nějž je standard chování zastupující osoby lehce snižen, za to ale slouží k posílení konkurenceschopnosti, případně dlouhodobému posílení obchodní korporace, lze považovat za jednání v obhajitelném zájmu.⁶²

Tyto normativy však samozřejmě nejsou jedinými pravidly, které regulují způsob jednání členů, případně činnost obchodních korporací. Rovněž považují za důležité zmínit, že takové normy nemusí vyplývat pouze z dikce zákonných předpisů, nýbrž i ze smluv o výkonu funkce.

V úvodu této kapitoly bylo již zmíněno, že obchodní korporace jsou organizovanými útvary spadajícími pod institut právnických osob. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. tento okruh (právnických osob) následně zužuje na korporace, když ve svém ustanovení § 210 odst. 1 uvádí, že jsou vytvářeny společenstvím (alespoň dvou) osob. České právo, zřejmě inspirováno zahraniční úpravou, výjimečně připouští i vznik jednočlenných korporací,⁶³ avšak pouze za podmínky, že se jedná o právnické osoby vybudované na členském principu.

⁶⁰ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27.3. 2008 [online]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/5Tdo1412/2007>.

⁶¹ ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Ust. § 51 odst. 1.

⁶² Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 99 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

⁶³ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 210 odst. 2.

U fundací či ústavů je tak povaha jednočlenných korporací vyloučena. Kořeny unipersonality sahají již do roku 1989, kdy byla do našeho právního systému transponována Dvanáctá směrnice Rady č. 89/667/EHS týkající se společností s ručením omezeným s pouze jedním společníkem. Dne 10.4. 2014 na tuto směrnici pak navázal návrh Komise COM/2012/0212, jehož cílem bylo zjednodušit fungování jednočlenných obchodních korporací, a to napříč hranicemi členských států EU. Unipersonalita korporací je, v rámci tuzemského práva, obecně regulována Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. v ustanoveních § 125 odst. 2, § 210 a následujících. Ze znění „*na právnickou osobu tvořenou jediným členem se hledí jako na korporaci*“, ⁶⁴ dle mého, jednoznačně vyplývá, že se (za použití slov „*hledí jako*“) jedná o pouhou fikci korporace. Jde však zřejmě jen o teoretický detail, který v praktické rovině není nikterak významný, a jednotlivci tak mají, díky této fikci, nastaveny stejné podnikatelské podmínky jako ostatní společnosti o více členech. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. také zakotvuje pravidlo, ze kterého vychází zákaz ukončení členství z vlastní vůle. Ukončit jej lze jen v případě, kdy by na místo člena vystupujícího nastoupil bezprostředně člen jiný, nový.

Pro korporace je typický jejich osobní základ, díky němuž je možné je odlišit od ostatních typů právnických osob – fundací a nadací, které jsou vytvořeny jimi vyděleným a účelově vázaným majetkem. ⁶⁵ Lze je dělit na soukromoprávní a veřejnoprávní, což bylo již několikrát zmíněno ve výše uvedeném textu, a to společně i s několika příklady. Tématem této diplomové práce je materie týkající se obchodních korporací, které spadají pod oblast soukromoprávních právnických osob. Zákon o obchodních korporacích je ve svém ustanovení § 1 odst. 1 definuje jako obchodní společnosti a družstva.

Obchodní zákoník dříve alespoň rámcově vymezoval pojem obchodní společnosti, stávající právní úprava však uvádí pouze výčet jejich forem. Jsou jimi společnosti osobní – komanditní a veřejné obchodní společnosti a kapitálové – akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným. V popředí zájmů osobních společností je osobní účast na řízení obchodní korporace. Významnou roli zde hrají vlastnosti, odborné schopnosti a znalosti společníků, kteří za závazky ručí solidárně, neomezeně a celým svým majetkem. U kapitálových společností je předmětem

⁶⁴ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 210 odst. 2.

⁶⁵ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 73 s. ISBN 807-17-9028-1.

zájmu vklad a společníci za závazky buď neručí vůbec anebo pouze v omezené výši. Rozdělení na osobní a kapitálové formy společností však nelze považovat za příliš striktní, je zde několik nuancí. Například komanditní společnosti, které jsou jinak typicky formou osobních společností, přikládají význam vkladu společníka jako je tomu v případě společností kapitálových. Společnost s ručením omezeným zase klade důraz na osobní kvalitu společníků, ačkoliv se jedná o formu společnosti, pro níž není tato vlastnost zcela typická. Proto, aby nedošlo k nesprávnému výkladu, jsou komanditní společnosti a společnosti s ručením omezeným často označovány v odborné literatuře jako formy smíšené.

Vyjma tuzemských forem společností existují, s ohledem na působnost práva EU, i tzv. „*nadnárodní*“ formy těchto obchodních korporací. Jsou regulovány právními akty EU – nařízením Rady č. 2157/2001 ze dne 8.10. 2001, o statutu evropské společnosti a nařízením Rady č. 2137/85 ze dne 25.7. 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení ve spojitosti se směrnicí Rady č. 2001/86/ES s ohledem na zapojení zaměstnanců v evropských společnostech. Z názvů této reglementace vyplývá, o jaké společnosti se konkrétně jedná, a to o evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

Z ustanovení § 1 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích vyplývá, že, kromě obchodních společností, jsou za obchodní korporace považována i družstva. Ačkoliv se od sebe tyto dva typy obchodních korporací v mnohém liší, některé prvky mají shodné, například vytváření základního kapitálu. I tady jde však o shodu pouze částečnou. Zatímco obchodní společnosti kladou důraz na fixní základní kapitál, družstva dávají přednost základnímu kapitálu variabilnímu. Dalším, a zřejmě i nejzásadnějším, kritériem jejich rozlišení, je uzavřenost počtu společníků obchodních společností a otevřenost počtu členů v případě družstev. Tento charakteristický rys mají družstva již od dob průmyslové revoluce. Jsou založena na principu dobrovolnosti a rovnosti potenciálních členů družstva, jejich majetkové účasti a omezeného ručení.

Stejně jako obchodní společnosti, tak i družstva mají svou nadnárodní formu. Jedná se o evropskou družstevní společnost, jejíž regulace vyplývá z nařízení Rady č. 1435/2003 ze dne 22.7. 2003, o statutu evropské družstevní společnosti, v souvislosti se směrnicí Rady č. 2003/72/ES o zapojení zaměstnanců.

2.4.3 Účel obchodních korporací

Obchodní korporace jsou právníckými osobami soukromého práva, které mohou být zakládány jak v zájmu soukromém, tak i v zájmu veřejném. Povaha obchodních korporací se posuzuje dle jejich hlavní činnosti. Jedná se o společenství alespoň dvou (ačkoliv právní úprava připouští výjimky) či více osob, jejichž účel vyplývá z dikce Zákona o obchodních korporacích. Osobní společnosti mohou být založeny pouze za účelem podnikání nebo správy vlastního majetku.⁶⁶ Z toho lze *a contrario* vyvodit, že kapitálové společnosti mohou být zakládány i za jiným než podnikatelským účelem, logicky pak za účelem neziskovým či veřejně prospěšným.

Obchodní zákoník se v tomto směru vyjadřoval poněkud pregnantněji. Ve svém ustanovení charakterizoval obchodní společnosti jako právnícké osoby, které jsou obecně založeny za účelem podnikání, přičemž vzápětí uvedl, že v případě akciových společností a společností s ručením omezeným je z tohoto přípuštěna výjimka.⁶⁷ Je poměrně evidentní, že účel obchodních korporací se po rekodifikaci soukromého práva nikterak nezměnil, ačkoliv jeho dovození je v případě některých obchodních společností dnes o něco komplikovanější než dříve. Obecně lze tedy tvrdit, že účelem obchodních korporací je dosažení nějakého určitého cíle, jímž může být třeba zisk nebo i charita.

Závěrem ještě podotýkám, že od účelu je nutné odlišovat předmět činnosti (podnikání) obchodní korporace. Předmět totiž blíže specifikuje, jakou cestou, respektive jakou činností, má být kýženého cíle dosaženo. Ačkoliv spolu tedy účel a předmět úzce souvisí, je potřeba dbát na to, aby spolu tyto dva pojmy nebyly vzájemně zaměňovány.

⁶⁶ Srov. ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Ust. § 1 odst. 2.

⁶⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Ust. § 56 odst. 1.

3. Svěprávnost a jednání obchodní korporace

3.1 Obecné pojetí svěprávnosti a jednání

Pojem svěprávnost byl užíván již za účinnosti předchozí právní úpravy, konkrétně za účinnosti zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku. V soudobé právní úpravě se však jedná o termín zcela nový. Během rozsáhlé rekodifikace soukromého práva, předcházející vzniku Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a Zákona o obchodních korporacích, došlo nejen k jeho terminologickým změnám, ale i ke změnám v jeho chápání v souvislosti s právními osobami. Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. užíval namísto pojmu svěprávnost označení způsobilost k právním úkonům, když ve svém ustanovení § 8 odst. 1 uváděl, že se jedná o způsobilost „*vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti*“. Takové označení bylo však mnoha teoretiky považováno za legislativně technicky nevhodné a po vypuštění pojmu právní úkon došlo k jeho nahrazení tradičnějším a výstižnějším jednoslovným termínem svěprávnost.⁶⁸

Stávající právní úprava, Občanský zákoník č. 89/2012 Sb., definuje svěprávnost jako „*způsobilost nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem*“.⁶⁹ Jedná se o jakýsi výraz rozumové a volní schopnosti osob, díky němuž pak mohou, typicky fyzické osoby, právně jednat.

Fyzické osoby nabývají svěprávnosti zletilostí, tedy dovršením osmnáctého roku věku. Zákonodárcem bylo totiž zřejmě předpokládáno, že člověk (fyzická osoba) je v osmnácti letech již schopen své jednání ovládat a také rádě posoudit jeho dopady. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. ale připouští i možnosti předčasného nabytí svěprávnosti, a to uzavřením manželství nebo přiznáním svěprávnosti na základě rozhodnutí soudu. Podmínkou je však dovršení alespoň šestnáctého roku života fyzické osoby.

V případě právnických osob je problematika svěprávnosti, s ohledem na absenci volní a rozumové složky, o něco komplikovanější. Docent Karel Beran uvádí, že „*to, co dělá z nesvěprávné osoby osobu alespoň částečně svěprávnou*

⁶⁸ Srov. JANEČKOVÁ, Eva a Vladimír HORÁLEK. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. Praha: Linde Praha, 2012. 154 s. ISBN 978-80-7201-870-3.

⁶⁹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 15 odst. 2.

je její rozum a vůle, pokud jsou přítomny“,⁷⁰ přičemž tato teze analogicky vyplývá i z ustanovení § 31 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Pokud rozum a vůle není možné přičítat, „protože neexistují, potom je třeba přičítat rozum a vůli „cizí“, které tento „vlastní“ rozum a vůle nahrazují“. ⁷¹

Jednání je určitou formou právní skutečnosti. Jde o účelově zaměřené chování, jehož přívlastek (v tomto případě „právní“) je dovozován v závislosti na druhu účelu, kterého se daná osoba snaží dosáhnout. Účelem právního jednání je vznik (zánik nebo změna) subjektivního práva či povinnosti jakožto prostředku směřujícího k uspokojení zájmu osoby. Než-li dojde k samotnému jednání, měla by osoba řádně zvážit, zda je vůbec vznik subjektivního práva či povinnosti možný a také, zda-li je vůbec pro osobu výhodný. Vyjma rozumové a volní schopnosti je tedy potřeba, aby daná osoba rovněž disponovala intelektuálním vnímáním.⁷²

S ohledem na časté užívání pojmu osoba považují taktéž za důležité důrazně jej odlišovat od pojmu subjekt. Ačkoliv se může zdát, že se jedná o pojmy zcela totožné a zaměnitelné, není tomu tak. Termín subjekt je nejčastěji užíván v souvislosti s objektem. Je neodmyslitelnou součástí této dvojice logických pojmů a signalizuje tím participaci člověka (či jiného nositele) na interakci se svým okolím.⁷³ Pojem osoba je oproti tomu, zejména v moderním pojetí, termínem velmi abstraktním. Ačkoliv se již v době antické oddělil od pojmu člověk, jeho podstata z něj stále vychází. Jedná se především o jakési vyjádření lidské individuality a s tím související sociální role. V právním smyslu se setkáváme, jak už bylo mnohokrát zmíněno výše, se dvěma typy osob – fyzickými a právníckými osobami. Pro pochopení kvintesence osoby, jakožto pojmu, je nutné na něj nahlížet ze dvou základních pohledů, a to z pohledu dynamického a funkcionálního.

⁷⁰ BERAN, Karel. Může být právnícká osoba svéprávná? *Právník*. Ústav státu a práva AV ČR, 2018. 658 s. ISSN 02316625.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právníckých osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 13-14 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

⁷³ Srov. HURDÍK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kuloglija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. *Komentář k ust. § 20 občanského zákoníku. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 129 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

Zatímco v případě fyzických osob je důležité jejich biologické a společenské bytí, na jehož základě je lze označit za jakési bio-sociální jsoouco (díky němuž jim může být přiznán právní status), v případě právnických osob je takovým důležitým základním kamenem samotné právo. To jim ostatně přiznává i onen právní status.⁷⁴

Z pohledu funkcionálního jde především o způsobilost osob zapojit se do souboru vztahů, jejichž prostřednictvím budou moci uplatňovat zájmy své (fyzické osoby) či zájmy jiných (právnické osoby). K tomu je však zapotřebí již zmíněné volní (vlastní či zprostředkované) složky, která, společně se složkou rozumovou, tvoří právní status osoby sestávající z právní osobnosti, základních práv a svobod vyplývajících z ústavního pořádku,⁷⁵ deliktní způsobilosti a svéprávnosti.

3.2 Svěprávnost a jednání obchodních korporací

Právnické osoby jsou definovány celou řadou právních teorií, přičemž mezi ty nejvýznamnější patří zcela nepochybně teorie fikce a teorie reality.

Teorie fikce je zároveň i teorií nejstarší. Poprvé se objevila v díle Friedricha Carla von Savigny, který je považován za jejího autora. V knize s názvem „*System des heutigen römischen Rechts*“, v překladu *System současného římského práva*, byly položeny základy nejen této teorie, ale i základy samotných právnických osob. Savigny je definoval jakožto uměle vytvořené majetkoprávně způsobilé subjekty, tzv. „*angenommenes*“.⁷⁶ Právě na příkladu nabytí majetkového práva Savigny demonstruje jednání myslících a chtějících bytostí, kterými právnické osoby zpravidla nejsou. Z díla Savignyho vyplývá, že se jedná spíše o prázdné schránky

⁷⁴ Srov. HURDÍK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kuloglija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k ust. § 20 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 129 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

⁷⁵ Dle čl. 112 zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, tvoří ústavní pořádek „*Ústava, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony přijaté podle Ústavy, ústavní zákony Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravující hranice České republiky a ústavní zákony České národní rady přijaté po 6. červnu 1992*“.

⁷⁶ Srov. SAVIGNY, Friedrich Carl. *System des heutigen Römischen Rechts. Band II*. Berlin: Veit, 1840. 282 s. ISBN 978-31-1144-333-1.

bez vůle, rozumu a schopnosti jednat. S ohledem na tento nesoulad je tedy, v případě právnických osob, potřeba užívat umělého institutu, čímž je zastoupení. V tom spočívá i samotná teorie fikce. Právnické osobě totiž, dle Savignyho, není přiznávána fiktivní vůle jako taková, nýbrž jednání přirozené (fyzické) osoby ji zastupující.⁷⁷ S trochou simplifikace je tedy možné přirovnávat právnickou osobu k nesvéprávnímu subjektu, který proto, aby mohl právně jednat (nabývat práv a zavazovat se k povinnostem), potřebuje k takovému jednání opatrovníka, tedy zastupující fyzickou osobu.

Teorie reality (nazývaná rovněž jako organická teorie či teorie reálné svazové okolnosti), jejíž představitelem je Otto von Gierke, pracuje s právnickými osobami jako s duchovními organismy, které se navenek projevují vlastní samostatnou vůlí.⁷⁸ Gierke tedy vychází z premisy, že právnické osoby jsou osobami nadanými volní a rozumovou schopností. Teorie reality sice striktně nepopírá existenci orgánů osob jednajících za právnickou osobu, ale je toho názoru, že tito zástupci fungují pouze jako jakési médium, skrze které právnické osoby vyjadřují svoji vůli. To tedy znamená, že teorie reality, na rozdíl od teorie fikce, sice připouští skutečnost, že právnické osoby disponují vlastní vůlí a rozumem, ale navenek je projevují osoby odlišné od těchto právnických osob.

Teorie fikce a teorie reality samozřejmě nejsou zdaleka jedinými teoriemi, které vykreslují charakter právnických osob. Na těchto tezích je však možné nejlépe demonstrovat protichůdnost jednotlivých přístupů, a to nejen ke svéprávnosti, ale i k osobám samotným. Docent Karel Beran se, ve svém článku pojednávajícím o svéprávnosti právnických osob, domnívá, že mezi důvody takového rozporu patří historické souvislosti a flexibilní reakce právní úpravy na období, ve kterém byly tyto myšlenky formulovány.⁷⁹ Nezbyvá mi nic než souhlasit.

Právnické osoby, pro potřeby této diplomové práce – obchodní korporace, byly, dle předchozích právních předpisů, osobami způsobilými k právnímu

⁷⁷ Srov. BERAN, Karel. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník. Ústav státu a práva AV ČR*, 2018. 662 s. ISSN 02316625.

⁷⁸ Srov. GIERKE, Otto. *Das Wesen der Menschlichen Verbände*. Berlin: Weidmann, HardPress Publishing, 2013. 27 s. ISBN 978-34-2816-018-1.

⁷⁹ Srov. BERAN, Karel. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník. Ústav státu a práva AV ČR*, 2018. 664-665 s. ISSN 02316625.

jednání.⁸⁰ Vyplývalo tak z dikce Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., když v ustanovení § 20 odst. 1 tento zákon formuloval, že „*právní úkony právnické osoby ve věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány)*“, a z dikce Zákoníku obchodního, kde, v ustanovení § 13 odst. 1 bylo uvedeno, že „*právnická osoba jedná statutárním orgánem nebo za ni jedná zástupce*“. Už jen ze samotného užití slovního spojení „*právnická osoba jedná*“ lze tedy usuzovat, že tehdejší právnické osoby disponovaly, na rozdíl od těch dnešních, způsobilostí k vlastnímu právnímu jednání, které navenek jejich jménem projevovaly statutárními orgány.

Statutární orgány tvořily nedílnou součást právnických osob. Byly považovány za jejich orgány, nikoliv pouze za jejich zástupce, což deklarovalo i ustanovení § 191 odst. 1 Obchodního zákoníku – „*představenstvo je statutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem*“. Tato skutečnost, že statutární orgány byly *de facto* součástí právnických osob, dle mého názoru, rovněž přispívala k výše uvedené konstrukci týkající se způsobilosti právně jednat.

S účinností soudobé právní úpravy Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a Zákona o obchodních korporacích, však došlo k několika markantním změnám. Jednou z nich je, již zmíněná, terminologická obměna pojmu. Druhou z nich je skutečnost, že právnické osoby, po rekodifikaci soukromého práva, definitivně pozbyly způsobilosti právně jednat (čili svéprávnosti), což dokládá i ustanovení § 151 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., ze kterého vyplývá, že za právnické osoby jednají – rozhodují za ně a nahrazují jejich vůli – členové orgánů těchto osob, přičemž rozsah i způsob takového jednání stanovuje zákon, případně zakladatelské právní jednání.

Mezi základní předpoklady svéprávnosti osob totiž patří rozum a vůle. Ty však právnickým osobám zcela jistě chybí. Zákon proto konstruuje možnost přičítatelnosti, kdy je rozumová a volní schopnost fyzické osoby (jakožto zástupce) přičítána té osobě, za níž jedná, zpravidla osobě právnické. Je zcela logické, že taková konstrukce tvoří v realitě právního života četné problémy.

⁸⁰ Za účinnosti Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. byla způsobilost právně jednat označována, dle ustanovení § 8 odst. 1, za „*způsobilost vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti*“, tedy „*způsobilost k právním úkonům*“.

Rozsah i způsob jednání zastupujících osob se, dle zákonné dikce či zakladatelského právního jednání, vždy odvíjí od specifické situace, ve které k samotnému jednání dochází.

3.2.1 Jednání před vznikem obchodní korporace

Právnícké osoby zpravidla vznikají buď dnem zápisu do veřejného rejstříku či dnem nabytí účinnosti zákona, jimž byly zřízeny (nestanoví-li tedy zákon den jiný, pozdější), rovněž však mohou být ustanoveny potřebným rozhodnutím orgánu veřejné moci.⁸¹ V případě obchodních korporací je podmiňujícím faktorem jejich vzniku zápis do obchodního rejstříku.

Jedná se o veřejný rejstřík, spadající pod úpravu zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, do něž jsou zapisovány zákonem stanovené údaje, jimiž se rozumí například jméno, adresa zapsané osoby, předmět činnosti nebo podnikání, identifikační číslo osoby, právní forma,⁸² statutární orgán či orgán kontrolní. Mezi zapisované subjekty patří například některé podnikající zahraniční osoby, podnikající fyzické osoby mající bydliště v České republice, které o zápis požádají, osoby, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis a v neposlední řadě i obchodní společnosti a družstva. Dnem zápisu získávají obchodní korporace právní osobnost a jsou tedy tím pádem, od tohoto dne, způsobilé k tomu, mít práva a povinnosti, to vše samozřejmě v mezích právního řádu.⁸³

Samotnému vzniku obchodních korporací předchází jejich založení. Obchodní korporace jsou zakládány společenskou smlouvou, přičemž, dle ustanovení § 3 odst. 3 Zákona o obchodních korporacích, se takovou smlouvou rozumí, v případě vícečlenných korporací, stanovy a dále, v případě jednočlenných

⁸¹ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 126 odst. 1, 2, 3.

⁸² Právní forma blíže specifikuje druh příslušné právnické osoby mající právní osobnost. Příkladem lze uvést církev, náboženskou společnost, dobrovolný svazek obcí, družstvo, evropskou družstevní společnost, evropskou společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení, evropské seskupení pro územní spolupráci, nadaci, nadační fond, kraj, městskou část hlavního města Prahy, obci, obecně prospěšnou společnost, obchodní společnost (veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciovou společnost) a další formy uvedené v seznamu zpřístupněném Ministerstvem financí České republiky. Právní forma může být rovněž v užším smyslu označována jako právní forma podnikání, a to především v případech, kdy blíže určuje typ nějakého podnikatelského subjektu.

⁸³ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 109 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

korporací, zakladatelská listina. Obsah jednotlivých zakladatelských jednání se odvíjí v závislosti na právní formě obchodní korporace. Zákon tak stanovuje podstatné náležitosti, tzv. „*essentialia negotii*“, každého z nich. Nedílnou součástí takových jednání mohou být, vyjma podstatných náležitostí, taktéž pravidelná ujednání, tzv. „*naturalia negotii*“, a ujednání nahodilá, tzv. „*accidentalia negotii*“. Cílem obou zakladatelských jednání je vytvoření předpokladů adekvátních pro vznik nové obchodní korporace.

Zákonodárce klade velký důraz na to, aby v souvislosti s obchodními korporacemi nedocházelo k zaměňování těchto dvou pojmů, a to vzniku a založení. Jedná se totiž o dva zcela odlišné termíny.

Obchodní korporace založením (někdy také ustavením) definitivně nevznikají. Založením je vytvořen pouze jakýsi předobraz obchodní korporace, nazývaný též jako předběžná společnost, díky němuž je utvářen vztah mezi jednotlivými zakladateli. Na tento předobraz lze rovněž nahlížet jako na zvláštní typ společnosti dle ustanovení § 2 716 a následujících Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Zakladatelé se sdružují za účelem splnění společného cíle, jímž je v tomto případě vznik nové obchodní korporace. Jejich primární povinností je tedy jednat tak, aby takového cíle bylo dosaženo, „*veškeré další zvláštní povinnosti zakladatelů, včetně povinnosti vkladové, jsou pak vlastně jen konkretizací této základní povinnosti obligační loajality*“,⁸⁴ která „*je předstupněm loajality korporační, tedy loajalita člena obchodní korporace vůči jejím ostatním členům*“.⁸⁵

Od okamžiku založení běží šestiměsíční lhůta (nestanoví-li však společenská smlouva jinak), během které musí zakladatelé obchodní korporace plnit i ostatní podmínky, které jsou nutné pro její bezvadný a platný vznik. Takovou podmínkou může být například získání živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění, splacení základního kapitálu, nebo, velmi stěžejní podmínka, podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku, to vše před uplynutím šestiměsíční lhůty.

Vznikem, tedy zápisem do obchodního rejstříku, získává obchodní korporace právní osobnost. S ohledem na skutečnost, že mezi ustavením a vznikem

⁸⁴ ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 106 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

⁸⁵ Tamtéž.

obchodní korporace bývá určitá časová prodleva, je rovněž běžnou praxí, ještě před samotným vznikem, například uzavírat pracovní či nájemní smlouvu pro potřeby sídla budoucí obchodní korporace. Soudobá právní úprava tedy komukoliv umožňuje za tyto právnické osoby právně jednat, a to nejen před momentem jejich vzniku, ale i jejich založení, což, mimo jiné, vyplývá i z důvodové zprávy Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Důvodová zpráva totiž pojednává o „jednání za právnickou osobu, která je teprve založena nebo dokonce jen projektována, ale již je jejím jménem jednáno s třetími osobami, protože pro takové případy je třeba garantovat jistotu těch, s nimiž bylo takto jednáno“.⁸⁶

Možnost právně jednat ještě před samotným založením či vznikem obchodní korporace vyplývá rovněž i z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu České republiky.

Příkladem lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.7. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1478/2015. V tomto soudním sporu se žalobkyně Tělovýchovné jednoty Spoje Praha domáhala určení neplatnosti dodatku nájemní smlouvy, ze dne 15.3. 2003, uzavřenou mezi ní a společností Spoje Tenisový klub, s.r.o., která bezprostředně po tom změnila svou obchodní firmu na Sport Centrum Jarov, s.r.o. Předmětem této nájemní smlouvy bylo užívání sportovního areálu, který se žalobkyně, jakožto pronajímatelka, zavázala přenechat žalované, jakožto nájemkyni, a to na dobu určitou. K založení společnosti Spoje Tenisový klub, s.r.o. došlo dne 19.3. 2003 (čtyři dny po uzavření nájemní smlouvy) uzavřením společenské smlouvy mezi týž osobami. Dne 3.4. 2003 byla společnost zapsána do obchodního rejstříku.

Soud první i druhé instance rozhodl tak, že žalovaná společnost neměla, s ohledem na datum jejího založení a vzniku (19.3., 3.4. 2003), v okamžiku podpisu smlouvy (15.3. 2003) právní osobnost a nebyla tedy způsobilá nabývat práv a povinností, což nájemní smlouvu činí absolutně neplatnou společně i s jejími dodatky. Proti tomuto rozhodnutí podala žalovaná dovolání k Nejvyššímu soudu České republiky, kde uvedla, že došlo k pochybení soudu první i druhé instance spočívajícím v nesprávném posouzení hmotněprávní stránky věci, jelikož z díkce

⁸⁶ Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 624 s. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=362&CT1=0>.

(tehdy účinného) Obchodního zákoníku nikterak nevyplývá, že platnost právního úkonu učiněného jménem společnosti je podmíněno jejím předchozím formálním založením. Dle jejího názoru bylo tedy v rozhodné době možné jednat kýmkoliv jménem společnosti. Dovolací soud judikoval, že *„jednání jménem obchodní společnosti před jejím zápisem do obchodního rejstříku není neplatné jen proto, že se uskutečnilo v době, kdy společnost ještě nebyla založena. Naopak není-li takové jednání stíženo jiným důvodem neplatnosti, je vždy platné, a to bez ohledu, zda jednáající osoba vystupovala jménem společnosti právem či nikoliv“*,⁸⁷ čímž dal žalované za pravdu. Argumentoval tím, že hlavní účel jednání před založením či vznikem obchodní společnosti shledává především v tom, že osobám je tím umožněno zajištění řádného založení či vzniku společnosti a bezodkladného zahájení podnikatelské činnosti, a dále v tom, že i třetím osobám tím je poskytována vyšší míra ochrany před potenciální újmou, která by mohla vzniknout v důsledku toho, že o společnosti, před zápisem do obchodního rejstříku neměly (a ani mít nemohly) žádné údaje. Závěrem ještě konstatoval, že zde, dle jeho názoru, *„neexistuje jediný rozumný důvod, proč by účastníci právního styku s teprve utvářenou společností měli požívat rozdílnou míru ochrany v závislosti na tom, zda s nimi bylo právně jednáno již před jejím založením nebo až poté“*.⁸⁸

Jak je již naznačeno výše, jednání před vznikem obchodní korporace bylo obsahem materie právních předpisů již za doby účinnosti Obchodního zákoníku a společně s ním i směrnice Rady č. 68/151/EHS ze dne 9.3. 1968, která byla transponována do českého právního řádu (její nové znění bylo schváleno pod č. 2009/101/ES). Původně se úprava tohoto unijního aktu vztahovala pouze na akciové společnosti. Obchodní zákoník ji však rozšířil i na ostatní formy obchodních korporací a po rozsáhlé rekodifikaci soukromého práva se tato úprava týkala již všech právnických osob.

Ze soudobé právní úpravy, konkrétně tedy z ustanovení § 127 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., vyplývá, že *„za právnickou osobu lze jednat jejím jménem již před jejím vznikem“*. Tato zákonná dikce, mimo jiné, tak opětovně potvrzuje skutečnost, že koncepce jednání právnické osoby je založena na fikci zastoupení,

⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 26 Cdo 1478/2015 ze dne 21.7. 2015 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/B14A73264C027957C1257EC70030DD76?openDocument&Highlight=0.

⁸⁸ Tamtéž.

příčemž ten, kdo za právnickou osobu „jedná, je z tohoto jednání oprávněn a zavázán sám, jedná-li více osob, jsou oprávněny a zavázány společně a nerozdílně“.⁸⁹

Za obchodní korporaci může jednat kdokoliv, nejčastěji to bývají její budoucí společníci nebo budoucí členové volených orgánů, přičemž práva a povinnosti jsou, v situaci, kdy jsou uložena neexistující osobě, přičítána takovému subjektu, kterému podle povahu případu náleží. Zástupce obchodní korporace musí být dostatečně způsobilý právně jednat, nabývat práva a povinnosti pro sebe a následně i pro obchodní korporaci, kterou zastupuje. V těchto případech musí být taktéž zcela zřejmé, že daná osoba jedná jménem obchodní korporace.

Účinky právních jednání uskutečněných před vznikem obchodní korporace je nutné touto korporací dodatečně schválit, a to nejpozději do tří měsíců ode dne jejího vzniku. Převzetí účinků může mít v závislosti na formě obchodní korporace různé, odlišné náležitosti. Obecně o schválení těchto účinků rozhoduje nejvyšší orgán, v případě osobních společností jsou primárním rozhodovacím instrumentem společníci a v případě kapitálových je jím valná hromada. U družstev takovou pozici zastává schůze.

Účinky vyplývající z právních jednání následně, respektive po jejich schválení, přechází na vzniknuvší korporaci. Opět je zde uplatňována metoda fikce, dle které „je obchodní korporace z právního jednání oprávněna i povinna od samého počátku“⁹⁰ čili „*ex tunc*“ (od tehdy). Pokud se obchodní korporace rozhodne postupovat tímto způsobem a účinky schválit, je rovněž potřeba, aby o tom informovala všechny dotčené osoby, například formou písemného vyrozumění. Jedná se o tzv. „*notifikační povinnost*“, jinak řečeno povinnost informovat dotčené osoby o přijetí účinků jednání z něj vyplývajících. Je však poměrně nutné zmínit, že za nesplnění této povinnosti není obchodním korporacím ukládána žádná sankce a není tak tedy nikterak ohroženo jejich následné fungování.

V situaci, kdy dojde k marnému uplynutí tříměsíční lhůty a obchodní korporace si účinky, vyplývající z právního jednání, nepřevzme, jsou těmito účinky vázány ty osoby, které za obchodní korporaci jednaly a zůstávají tak

⁸⁹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 127.

⁹⁰ ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 108 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

nositelem práv a povinností. I tak je však možné dosáhnout stejných výsledků jako v případě, kdy si daná obchodní korporace účinky právního jednání převezme. Lze toho docílit pomocí jednoho z instrumentů závazkového práva, čímž je například postoupení pohledávky, převzetí dluhu či cese smlouvy. Aby však takové jednání bylo účinné, je potřeba splnit jednu z obligatorních podmínek, a to zajistit souhlas věřitele či postoupené strany.

Co se týče zahraničních právních systémů, ty v těchto případech využívají i jiných koncepčních řešení, například exkurzu.⁹¹ Jedná se o tzv. „*koncept předposlečnosti*“, kdy jsou orgány právnické osoby ustaveny již v období před vznikem obchodní korporace. Tato koncepce působí, dle mého, o mnoho jednodušeji než koncepce tuzemská, a to už jen z toho důvodu, že obchodní korporace zde nemusí procházet zdlouhavým, mnohdy i komplikovaným, procesem schvalování a účinky jednání předspolečnosti jsou následně zcela automaticky přejímány nově vzniklou právnickou osobou.

3.2.2 Jednání obchodní korporace

Právní jednání je, jak již byla uvedeno výše, jednou z forem právních skutečností, které lze třídit zejména dle toho, zda spočívají ve volném lidském chování, s nímž následně právní norma spojuje vznik právních následků, či nikoliv.⁹²

Na základě tohoto kritéria lze tak jednoduše rozlišit, zda se jedná o právní událost (jedna z dalších forem právních skutečností) či výše zmíněné právní jednání. Právní událost je definována jakožto skutečnost, „*nespočívající v lidském chování*“,⁹³ která nastává objektivně bez přičinění volní schopnosti subjektu právního vztahu. Absence vůle subjektu je však nahrazena vůlí zákonodárce, a to z toho důvodu, aby s takovou událostí byly spojeny i právní následky, jimiž je tradičně vznik, změna či zánik právního vztahu čili práva a povinnosti. Příkladem lze uvádět narození nebo smrt fyzické osoby, dosažení určitého věku, uplynutí času či různé pojistné události jako je požár, povodeň a podobně. Už jen z tohoto

⁹¹ Srov. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 108 s. ISBN 978-80-7478-735-5.

⁹² Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 141 s. ISBN 807-17-9028-1.

⁹³ Tamtéž.

demonstrativního výčtu zcela jasně vyplývá, že se opravdu jedná o události, které nelze nikterak ovlivnit vůlí příslušné osoby. Právní úprava mezi skutečností řadí i tzv. „*variae causarum figurae*“, zákonem stanovené skutečnosti, jako je například odvrácení hrozící škody, nález ztracené věci nebo, v právu veřejném, výkon hlasovacího práva.⁹⁴

Právní jednání je tedy, na rozdíl od právní události, tou právní skutečností, pro níž je existence volní složky důležitá. Právní jednání můžeme rozlišovat na komisivní (jednání konáním – dare, facere⁹⁵), omisivní (jednání nekonáním, opominutím – omittere, pati⁹⁶), výslovné či konkludentní,⁹⁷ adresované či nadresované (dle toho, zda je určeno nějaké určité osobě či nikoliv), jednání mezi živými nebo-li „*inter vivos*“ (typicky smlouva) či jednání pro případ smrti, tzv. „*mortis causa*“, a tak dále.

Dříve, za účinnosti Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., bylo právní jednání označováno pojmem právní úkon, „*projev vůle zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují*“.⁹⁸ Ačkoliv tedy pojem právního jednání⁹⁹ prošel, s ohledem na rekodifikaci soukromého práva, určitou terminologickou změnou, obsah tohoto pojmu zůstal stejný.

Platné právní jednání sestává ze čtyř základních okruhů náležitostí:

Náležitosti předmětu

Předmětem jednání se rozumí to, čeho se dané právní jednání týká. Aby takové jednání nebylo označeno za neplatné, je potřeba, aby tento předmět disponoval dvěma základními vlastnostmi, a to možností, což v praxi znamená, že plnění je v daném okamžiku fyzické možné, a dovoleností což znamená, že není

⁹⁴ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 141 s. ISBN 807-17-9028-1.

⁹⁵ Pojem dare vyjadřuje určitý výsledek děje, v překladu bývá uváděn jako „*dát někomu něco*“. V případě pojmu facere se opět jedná o jakýsi výsledek děje, jež je v překladu uváděn jako „*udělat něco pro někoho*“ – obě tyto formy jednání spočívají v aktivním chování subjektu.

⁹⁶ Oproti výše zmíněným pojmům (dare a facere) jakožto výsledkům aktivního chování subjektu, je pojem omittere a pati projevem chování pasivního. Omittere lze vyjádřit rovněž jako „*zdržet se něčeho*“ a pati „*strpět něco*“.

⁹⁷ Konkludentním jednáním se rozumí takové jednání, které není projevem výslovně, nýbrž jiným způsobem, který však nevzbuzuje jakoukoliv pochybnost o tom, co jednáající osoba chtěla projevit.

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Ust. § 34.

⁹⁹ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 545.

v rozporu se zákonem. Obě tyto vlastnosti vyplývají z ustanovení § 580 odst. 1, 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Z dikce zákona vyplývá obecný zákaz jednání směřujícího proti dobrým mravům, tzv. „*contra bono mores*“. Jde o jednu z nejstarších právních zásad, která je součástí právního řádu již mnoho let (ačkoliv po roce 1948 z právního řádu na několik let zmizela) a jakýsi „*soubor určitých společností vytvořených a uznávaných pravidel slušnosti, které vedou jedince k vzájemnému respektování se navzájem a nepoškozování obecných zájmů společnosti*“.¹⁰⁰ Pokud tedy osoba jedná v rozporu s dobrými mravy, je takové jednání považováno za absolutně neplatné. U protizákonného jednání toto však platí pouze v případě, kdy takovým jednáním došlo taktéž k narušení veřejného pořádku. Pokud by totiž k takovému narušení nedošlo, jednalo by se o neplatnost relativní. Z Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. rovněž vyplývá možnost neplatnosti právního jednání na základě zvláštního zákona.

Náležitosti vůle

Vůli se rozumí jakési vnitřní rozpoložení osoby – vědomé úsilí směřující k naplnění nějakého určitého cíle. V právu by bylo možné ji definovat jakožto vnitřní vztah jednajícího subjektu k následku, který chce daný subjekt vyvolat. Existence vůle hraje, v případě právního jednání, velmi důležitou roli. Pokud by totiž absentovala, nejednalo by se již o právní jednání, ale o zdánlivé právní jednání, ke kterému se nepřihlíží.¹⁰¹

Taktéž je důležité, aby vůle byla navenek projevoována zcela dobrovolně a svobodně, nikoliv pod pohrůzkou tělesného či duševního násilí vyvolávající důvodnou obavu jednajícího.¹⁰² Právní jednání musí být rovněž činěno srozumitelně a vážně, nikoliv v žertu či nadsázce.¹⁰³ Za neplatná jsou považována tzv. „*jednání simulovaná*“, která jsou činěna pouze na oko a jimiž jsou často zastírána jiná právní jednání. Simulovaná právní jednání mají za úkol vyvolávat dojem, že byla učiněna, ačkoliv je jednající osoby v úmyslu činit rozhodně neměly.

¹⁰⁰ JANEBA, Jiří. Dobré mravy. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbírká zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 20.5. 2002 [cit. 5.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dobre-mravy-16941.html/>.

¹⁰¹ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 551 ve spojitosti s ust. § 554.

¹⁰² Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 587.

¹⁰³ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 552.

Právně relevantním zůstává tedy v těchto případech to jednání, které bylo jiným právním jednáním zastřeno.¹⁰⁴

V neposlední řadě musí být vůle prosta omylu. Z ustanovení § 583 až § 585 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. vyplývá, že omyl může být jak v samostatné vůli, tak i v jejím projevu navenek. Omylem ve vůli se rozumí nesoulad mezi následky, které byly vyvolány právním jednáním subjektu, a mezi následky, které tento subjekt měl v úmyslu vyvolat. Z hlediska relevance právního jednání se omyl taktéž rozlišuje na omyl podstatný – který se dále, dle okolností, člení na „*error in corpore*“ (omyl v předmětu plnění), „*error in qualitate*“ (omyl v jakosti), „*error in persona*“ (omyl v osobě) a „*error in negotio*“ (omyl v jednání samém) – a omyl nepodstatný týkající se okolností vedlejších, například omyl v pohnutce, která pro platnost právního jednání nemá nikterak významnou roli.¹⁰⁵ Výjimku tvoří pouze úmyslný omyl nebo-li omyl lstí. Ten může jednání výjimečně zneplatnit i v souvislosti s nepodstatnými okolnostmi.

Podstatný omyl však může způsobit relativní neplatnost právního jednání vždy, jelikož se týká okolnosti, která má pro právní jednání zcela zásadní význam.

Náležitosti projevu vůle

Vůle musí být projevena navenek. To lze buď učinit výslovně, například písemně, ústně či pomocí znakové řeči, nebo konkludentně, mlčky. V případě konkludentního projevu vůle však nesmí být pochybnost o tom, co chtěla jednající osoba takovým projevem vyjádřit. Projev musí být jasný, určitý, a srozumitelný.¹⁰⁶ V opačné situaci by se totiž opět jednalo o zdánlivé právní jednání, tentokrát dle ustanovení § 553 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Pro právní jednání není nikterak podstatné, jaké motivy osobu k takovému jednání vedou. Je však mnohdy často podstatná jeho forma, a to zejména v případech, kdy tak stanoví zákon či dohoda účastníků právního vztahu. Pokud

¹⁰⁴ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 555 odst. 2.

¹⁰⁵ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002 ze dne 19.12. 2002 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/73EBB6EF2F8F42BAC1257A4E0065929F?openDocument&Highlight=0.

¹⁰⁶ Zde považuji za nutné poznamenat, že srozumitelností se rozumí obecná, objektivní srozumitelnost. Pokud tedy bude vůle osoby vyjádřena v cizím (pro někoho tzv. „*nesrozumitelném*“) jazyce, nebude tato okolnost automaticky činit právní jednání neplatným. Pokud z něj však nebude jasně patrné, čeho se daná osoba dožaduje, je to důvod směřující k neplatnosti takového jednání.

například zákon stanoví, že dané právní jednání má být v písemné formě a podmínkou jeho platnosti je podpis, je potřeba toto náležitě dodržet.

Náležitosti subjektu

Právně jednat může pouze ten, kdo je k takovému jednání způsobilý. Má právní osobnost a disponuje dostatečnou svéprávností dle ustanovení § 15 odst. 1, 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.

Ten, kdo nespĺňuje alespoň jednu z výše uvedených podmínek, nemůže právně jednat. Často se jedná o osoby bez plné svéprávnosti a o osoby právnické, o nichž (respektive alespoň o některých z nich) pojednává tato diplomová práce. Osoby bez plné svéprávnosti se vyznačují tím, že, na rozdíl od osob právnických, mají možnost právně jednat. To je jim však znemožněno určitými okolnostmi, jimiž může být například nedostatek věku nebo duševní porucha. Právnické osoby, s ohledem na jejich zvláštní povahu, absenci rozumové a volní schopnosti či osobního substrátu, samy právně jednat, za účinnosti soudobých právních předpisů, nemohou. Proto užívají jiných (zpravidla fyzických) osob, které je v tomto ohledu mohou zastupovat.

Účelem zastoupení je usnadnění právního styku plně svéprávným osobám, ale také umožnění jednání těm, které naopak plně svéprávné nejsou. Existují tři základní typy zastoupení, jejichž přesné vymezení lze určit v závislosti na důvodu jejich využití. Prvním typem je zastoupení smluvní, které vzniká dobrovolně na základě smlouvy o zmocnění a je využíváno zejména v těch případech, kdy (zastupovaná) osoba sama právně jednat nechce.

Mezi další typy patří opatrovnictví a, pro tuto diplomovou práci o něco důležitější, zastoupení zákonné. Tyto formy zastoupení vznikají jakožto důsledek situací, kdy dané osoby, ať už fyzické či právnické, samy právně jednat z různých důvodů nemohou. Jejich účelem je tedy zastoupení, ochrana zájmů a naplňování práv nesvéprávných osob.¹⁰⁷ Opatrovnictví vzniká tzv. „*ex lege*“, to znamená ze zákona.

¹⁰⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 457.

V případě obchodních korporací hraje nejdůležitější roli právě ono zákonné zastoupení. Obchodní korporace, jakožto právnické osoby, s ohledem na současně platnou zákonnou úpravu, dnes již samy právně jednat nemohou. Proto musí k takovému jednání využívat jiných instrumentů, to znamená jiných, k tomu způsobilých, tzv. „svéprávných“, osob. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. rozlišuje několik možných zákonných zástupců, jimiž je například člen statutárního orgánu obchodní korporace (dle ustanovení § 162 až § 164) či člen jiného, do veřejného rejstříku nezapsaného, orgánu, dále také její člen, zaměstnanec (dle ustanovení § 166 odst. 1) pověřená osoba nebo vedoucí odštěpného závodu (dle ustanovení § 503 odst. 2). Zástupcem právnické osoby může být taktéž likvidátor, ovšem jen pro případ likvidace osoby, a zvláštní část je v Občanském zákoníku č. 89/2012 Sb. věnována rovněž i zástupci podnikatele.¹⁰⁸

Je však potřeba zohlednit, zda je příslušná osoba orgánem obchodní korporace či je pouze jejím zástupcem, případně zda opravdu reprezentuje institut zastoupení zákonného či jiného, například smluvního. Na osobu, která je členem statutárního orgánu pak totiž mohou být, v závislosti na této skutečnosti, uplatňována i jiná zákonná ustanovení, než-li na zástupce jako takového (například na vedoucího odštěpného závodu právnické osoby či jejího zaměstnance)¹⁰⁹ nebo naopak, aplikovatelnost některých pravidel může být v případě tohoto typu zastoupení značně omezena.¹¹⁰ Některé z výše uvedených forem zastoupení jsou blíže rozpracovány v následujících podkapitolách této diplomové práce, přičemž největší prostor věnuji statutárnímu orgánu, který, dle mého názoru, tvoří velmi důležitou složku obchodní korporace.

Ačkoliv je zákonné zastoupení, v případě právnických osob – obchodních korporací, jednou z nejdůležitějších a nejužívanějších forem zastoupení, bylo by mylné domnívat se, že právnické osoby ostatních forem zastoupení vůbec nevyužívají. Například z ustanovení § 486 (a následujících) Občanského zákoníku

¹⁰⁸ Pro zajímavost taktéž uvádím, že „procesní pravidla, která vymezují okruh osob oprávněných jednat za právnickou osobu v civilním soudním řízení, se uplatní i v řízení o vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku“, tak judikoval Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku, sp. zn. 27 Cdo 5544/2017, ze dne 10.9. 2019. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/jednani-pravnicky-ch-osob-110339.html>.

¹⁰⁹ Vedoucí odštěpného závodu (či zaměstnanec) není orgánem právnické osoby. Z tohoto důvodu se na něj neuplatní úprava vyplývající z ustanovení § 151 odst. 1, 2 a následující Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a taktéž úprava plynoucí ze Zákona o obchodních korporacích.

¹¹⁰ V případě jednání člena statutárního orgánu právnické osoby je nejprve potřeba vymezit, o jaký typ zastoupení se jedná – zda o typ zákonného zástupce či zástupce smluvního. Na tomto základě pak lze rozlišit, jaká zákonná ustanovení mohou být v tomto případě aplikována či nikoliv.

č. 89/2012 Sb. zcela jasně vyplývá možnost ustavení opatrovníka právnické osobě – „*kteřá to potřebuje, aby mohly být spravovány její záležitosti nebo aby mohla být hájena její práva*“¹¹¹ – soudem. Ze zákonné dikce rovněž vyplývá možnost budoucích společníků právnické osoby určit si již v zakladatelském právním jednání konkrétní osobu, kterou by soud mohl v budoucnu, pokud tak bude potřeba, ustavit jakožto opatrovníka. Tato osoba musí však splňovat podmínky, které jsou stanoveny pro způsobilost být členem statutárního orgánu a se svým jmenováním musí výslovně souhlasit. Soud pak při ustanovení opatrovníka, mimo jiné, vymezení rozsah jeho práv a povinností. Právnická osoba by však k užití tohoto instrumentu, zastoupení formou opatrovnictví, měla přistupovat až v krajním případě, kdy již není možné hájit její zájmy jiným způsobem, tedy tzv. „*ultima ratio*“. Tento přístup judikoval ve svém usnesení i Nejvyšší soud České republiky.¹¹²

Závěrem této podkapitoly, s ohledem na výše zmíněnou problematiku neplatnosti právního jednání, považují rovněž za důležité vymezení samotný pojem platnost vůči termínu účinnosti právního jednání. Nejedná se totiž o pojmy totožné. Platnost právního jednání je jakýmsi předpokladem jeho účinnosti, která bezprostředně vyvolává právní následky příslušného jednání. Účinnost právního jednání samozřejmě nemusí být vázána pouze na jeho platnost, ale i na jiné skutečnosti, kterými jsou například podmínky či doložky času. Ty se dále rozlišují na odkládací, v jejichž případě právní jednání nabývá účinnosti až v okamžiku, kdy dojde k jejich naplnění, a rozvazovací, kdy naopak nastalé účinky právního jednání naplněním těchto podmínek pominou.¹¹³

3.2.2.1 Jednání statutárního orgánu obchodní korporace

Statutární orgán je výkonným orgánem obchodní korporace, který ji, ze zákona, může zastupovat ve všech záležitostech.¹¹⁴ Může za ni například jednat

¹¹¹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 486 odst. 1.

¹¹² Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 2 Cdon 680/97 ze dne 30.6. 1999 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/166A916DB78E3699C1257BD6003A2DF3?openDocument&Highlight=0.

¹¹³ Srov. HANDLAR, Jiří, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Jan HURDÍK, Miloslav HRDLÍČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kuloglija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k ust. § 545 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 1939 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹¹⁴ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 164 odst. 1.

s obchodními partnery, budoucími zaměstnanci, klienty obchodní korporace či jakýmikoliv jinými třetími osobami (působnost vnější) nebo svolávat valnou hromadu, informovat společníky či se jinak podílet na obchodním vedení příslušné korporace (působnost vnitřní). Statutární orgán může být tvořen buďto jedním členem, v tomto případě se jedná o orgán individuální, či vícero členy, kdy se jedná o orgán kolektivní,¹¹⁵ přičemž členem takového orgánu může být jak osoba fyzická, tak osoba právnická. Pokud je členem statutárního orgánu právnická osoba, zastupuje ji člen statutárního orgánu či fyzická osoba, která byla právnickou osobou k takovému zastupování zmocněna.¹¹⁶ Osoba, která je do funkce člena orgánu volena (nebo rovněž jmenována či jinak povolávána) musí být, dle zákona o živnostenském podnikání, bezúhonná a nesmí u ní existovat překážka týkající se provozování živnosti.¹¹⁷

Před rozsáhlou rekonstrukcí soukromého práva, bylo jednání právnické osoby rozlišováno na přímé a nepřímé. Nepřímým jednáním se rozumělo jednání v zastoupení, respektive jednání „za“ právnickou osobu. Jednáním přímým pak bylo myšleno jednání osobní, „jménem“ právnické osoby, zejména jejím statutárním orgánem. Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. však, s ohledem na nesvéprávnost právnických osob, od tohoto rozlišení upustil a členy statutárních orgánů prohlásil za jejich zástupce.¹¹⁸ Tato legislativní změna však přinesla řadu problémů a otázek. Jednou z nich je například otázka aplikovatelnosti ustanovení o zastoupení na členy statutárních orgánů obchodní korporace.

Jak jsem již uvedla výše, v případě jednání obchodních korporací (a právnických osob obecně) je potřeba důrazně rozlišovat právní povahu předmětného zastoupení, tedy zda se jedná o zástupce zákonného či zástupce smluvního. Toto rozuzlení může totiž ovlivňovat aplikovatelnost některých ustanovení.

Člen statutárního orgánu je při zastupování obchodní korporace obecně považován spíše za zástupce zákonného. Dle mého názoru to však, s ohledem

¹¹⁵ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 152 odst. 1.

¹¹⁶ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 91 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

¹¹⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Ust. § 46 odst. 1.

¹¹⁸ Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 55 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

na skutečnost, že statutárnímu orgánu je postavení jednatelství za příslušnou obchodní korporaci přiznáno zakladatelským (či jiným) dokumentem, není úplně pravda. Statutární orgán tak stojí na jakési pomyslné hranici mezi zastoupením zákonným a zastoupením smluvním. Tato teze rovněž vyplývá z odborné literatury či komentářů k Občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. Příkladem lze uvést komentář pana doktora Karla Svobody, který uvedl, že „*nově koncipované přímé zastoupení právnické osoby jejími statutárními orgány je specifickou formou přímého zastoupení na pomezí mezi zákonným a smluvním zastoupením*“.¹¹⁹ K otázce zastoupení právnické osoby členem statutárního orgánu se taktéž vyjádřil i Vrchní soud v Praze, jenž judikoval, že soudobá právní úprava „*stojí nově na tom, že člen statutárního orgánu jedná jako zástupce právnické osoby sui generis*“¹²⁰ (nebo-li svého druhu).

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že zastoupení obchodní korporace členem statutárního orgánu není výslovně ani zákonným, ani smluvním typem zastoupení. Jedná se o zastoupení svého druhu čili „*sui generis*“. Za těchto okolností lze tedy na jednání člena statutárního orgánu za obchodní korporaci aplikovat pouze ta ustanovení, která jsou společná pro oba typy zastoupení – zákonné i smluvní. Jedná se o obecná pravidla vyplývající z ustanovení § 436 a § 440 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., a to ještě pouze v takovém rozsahu, ve kterém to dovoluje zvláštní úprava Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (hlava II, díl 3) a taktéž úprava Zákona o obchodních korporacích.¹²¹

Například z ustanovení § 436 odst. 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. vyplývá, že právnické osobě je možné přičítat dobrou víru či vědomí osoby, jež za tuto právnickou osobu jedná, a to pouze o těch skutečnostech, o nichž se jednatelství osoba dozví až po vzniku jednatelství oprávnění. V případě členů statutárních orgánů právnické osoby se však, s ohledem na ustanovení § 151 odst. 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., toto časové rozlišení nepoužije. Nejvyšší soud České republiky taktéž ve svém rozsudku ze dne 15.11. 2017 judikoval, že vědomost

¹¹⁹ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA, Martin ŠEŠINA, Karel WAWERKA. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1-654)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1037 s. ISBN 978-80-7598-656-6.

¹²⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 14 Cmo 184/2014 ze dne 4.8. 2015. Dostupné z: <https://iudicium.cz/152732/14-cmo-184-2014>.

¹²¹ Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 55-58 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

statutárního orgánu obchodní korporace „o určité (právně významné) skutečnosti (jež může mít vliv na platnost právního úkonu nebo na zkoumání, zda nejde o neúčinný nebo odporovatelný právní úkon) lze přičítat jím zastupované osobě nejen tedy, kdy právnickou osobu zastupuje při tomto právním úkonu, ale zásadně i v případech, kdy tomu tak není (kdy je právnická osoba zastoupena jinými zástupci či jedná členy svého statutárního orgánu), jde-li o právní úkon, při němž by byl oprávněn právnickou osobu zastoupit“.¹²² Právnická osoba se, s ohledem na výše uvedené ustanovení, nemůže dovolávat dobré víry pouze v situacích, kdy ji nemá ani ona sama. Co se týče kolektivních orgánů, právnické osobě je vždy nutné přičítat vědomí, třebaže jediného člena tohoto statutárního orgánu. Stále však platí, že je zcela irelevantní, kdy se jednající osoba o vzniku skutečnosti dozvěděla.¹²³

Rozsah jednatelského oprávnění je v případě statutárního orgánu obchodní korporace dosti univerzální. Statutární orgán ji může zastupovat ve všech záležitostech¹²⁴ spadajících pod předmět podnikání (který je zapisován do obchodního rejstříku) nebo pod předmět činnosti příslušné obchodní korporace. Způsob, jakým bude statutární orgán za obchodní korporaci jednat, bývá zapisován do zakladatelských dokumentů, tedy do společenské smlouvy či stanov, a obligatorně rovněž i do obchodního rejstříku. Odvíjí se od skutečnosti, zda se jedná o orgán kolektivní či individuální. V případě, kdy je statutární orgán tvořen pouze jedním členem, jsou veškerá právní jednání soustředěna do rukou tohoto jednotlivce. U kolektivního orgánu, neurčí-li zakladatelské právní jednání jinak,¹²⁵ zastupuje obchodní korporaci každý člen samostatně.¹²⁶ Výlučné oprávnění

¹²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015 ze dne 15.11. 2017 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/6F9891D368C68BA5C12582210040C36E?openDocument&Highlight=0.

¹²³ Srov. Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 85 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

¹²⁴ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 164 odst. 1.

¹²⁵ U společnosti s ručením omezeným nelze hovořit, v případě, že má tato společnost více jednatelů, o kolektivním orgánu *ex lege* (pokud společenská smlouva nestanoví jinak). Z toho vyplývá, že, dle ustanovení § 44 odst. 5 Zákona o obchodních korporacích ve spojení s ustanovením § 152 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., o záležitostech společnosti s ručením omezeným nerozhodují tzv. „ve sboru“, ale každý z jejich jednatelů je jakýmsi samostatným, respektive individuálním, orgánem. V případě společnosti s ručením omezeným je rovněž jasně stanoveno (dle ustanovení § 146 odst. 1 písm. g) Zákona o obchodních korporacích) že počet jednatelů a způsob jejich jednání je jednou z obligatorních náležitostí společenské smlouvy.

¹²⁶ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 164 odst. 2.

statutárního orgánu bývá často omezováno tzv. „*principem*“¹²⁷ *čtyř očí*“.¹²⁸ Jde o situace, kdy je právní jednání statutárního orgánu koncipováno jako společné jednání dvou jeho členů, zpravidla předsedy a jiného, dalšího člena.¹²⁹ Ačkoliv se někomu tato koncepce může zdát nadbytečná, dle mého názoru, má její užití v praxi své opodstatnění. Nejen, že je tím sníženo riziko chyb při obchodním vedení, ale společníci tak mohou mít fungování příslušné obchodní společnosti mnohem lépe pod kontrolou. Zda bylo právní jednání statutárního orgánu obchodní korporace, respektive způsob jejího zastupování, v souladu se stavem zapsaným ve společenské smlouvě či stanovách, případně v obchodním rejstříku, je vždy posuzováno k datu příslušného právního jednání.¹³⁰

Z Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. vyplývá, že působnost jednání člena statutárního orgánu lze omezit na základě rozhodnutí společníků příslušné právnické osoby, usnesením valné hromady či vnitřním předpisem vydaným přímo právnickou osobou. Zákon o obchodních korporacích však tuto problematiku upravuje poněkud odlišně a ve svém ustanovení § 47 stanovuje, že omezení jednatelského oprávnění není vůči třetím osobám nikterak účinné („*omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna*“).¹³¹ Tuto reguli implementovala do českého právního řádu směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/101/ES ze dne 16.9. 2009 (o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 48 druhého pododstavce Smlouvy o EU, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření), když pro společnosti s ručením omezeným a pro akciové společnosti ve svém čl. 10 stanovila, že omezení kompetencí orgánů společnosti

¹²⁷ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 92 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

¹²⁸ Pokud dojde k porušení tohoto principu, tedy pokud za právnickou osobu jedná pouze jeden člen, a nikoliv členové dva, toto jednání právnickou osobu sice nikterak nezavazuje, nicméně právní význam stále má. Tuto vadu lze zhojit sukcesivním schválení druhého, k tomu oprávněného, člena. V takovém případě bude mít jednání účinky tzv. „*ex nunc*“, od nyní, nejsou však vyloučeny v případě právnické osoby ani účinky tzv. „*ex tunc*“, od tehdy.

¹²⁹ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 92 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

¹³⁰ Toto konstatování lze *per analogiam* vyvodit z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 32 Odo 1224/2004 ze dne 31.5. 2005 [online]. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/555DF3FF1C02977BC1257A4E00652DB5?openDocument&Highlight=0.

¹³¹ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 92 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

se nelze vůči třetím osobám nikterak dovolávat. Zákon o obchodních korporacích pak aplikovatelnost této právní úpravy rozšířil i na ostatní obchodní korporace, tedy na ostatní společnosti a družstva.

Po rekodifikaci soukromého práva byla, s ohledem na skutečnost, že se statutární orgán stal nově jedním ze zástupců obchodní korporace, často diskutována otázka, zda je možné společné zastupování obchodní korporace prokuristou a členem statutárního orgánu. Prokuristou se rozumí fyzická osoba, která je na základě udělení tzv. „*prokury*“ zmocněna podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku k právnímu jednání v rámci provozu obchodního závodu či pobočky.¹³² Nejvyšší soud České republiky se rozhodl tuto otázku vyřešit nejprve tak, že ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, zveřejnil, za účelem sjednocení rozhodovací praxe, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.8. 2015, který potvrdil zákaz společného jednání člena statutárního orgánu a prokuristy, přičemž svoji argumentaci založil na tom, že se jedná o zcela rozdílné instituty a jejich součinnost by tak mohla vést k „*úplnému popření významu existence statutárního orgánu u právnických osob*“.¹³³ Nejvyšší soud České republiky následně ve svém rozhodnutí dospěl ke stejnému závěru a definitivně tím potvrdil zákaz společného jednání člena statutárního orgánu a prokuristy. Navíc judikoval, že takové jednání by mohlo být, dle ustanovení § 588 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., sankcionováno absolutní neplatností.¹³⁴

V závislosti na formě obchodní korporace lze následně určit, kdo tvoří statutární orgán předmětné korporace:

- u veřejných obchodních společností je, dle ustanovení § 106 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, statutárním orgánem každý společník (přičemž společenská smlouva může určit, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci);
- u komanditních společností jsou, dle ustanovení § 125 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, statutárním orgánem komplementáři

¹³² Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 450 odst. 1 a násl.

¹³³ Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 14 Cmo 184/2014 ze dne 4.8. 2015. Dostupné z: <https://iudictum.cz/152732/14-cmo-184-2014>.

¹³⁴ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 387/2016 ze dne 31.10. 2017. Dostupné z: https://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/F3C6748BB9A2B40EC12581E7002BAFD7?openDocument&Highlight=0.

(společníci obchodní korporace), avšak společenská smlouva může opět určit, že statutárním orgánem jsou jen někteří z nich;

- u akciových společností je, dle ustanovení § 435 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, statutárním orgánem představenstvo;
- u společností s ručením omezeným je, dle ustanovení § 194 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, statutárním orgánem jednatel (či více jednatelů, kteří mohou tvořit kolektivní orgán, stanoví-li tak smlouva);
- v případě družstev je, dle ustanovení § 705 Zákona o obchodních korporacích, statutárním orgánem představenstvo.

S ohledem na shora uvedené je tedy, dle mého, na místě konstatovat, že jednání statutárním orgánem obchodní korporace je poměrně specifickým institutem, jehož právní regulace je, v závislosti na některých výkladových nejasnostech, v mnoha směrech dosti složitá.

3.2.2.2 Ostatní zástupci obchodní korporace

Zaměstnanec a jiné pověřené osoby

Z ustanovení § 166 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. vyplývá, že dalším zákonným zástupcem právnické osoby může být taktéž i zaměstnanec. Jedná se o jakousi modifikaci ustanovení § 20 odst. 2 tehdejšího Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., který stanovil, že právní úkony¹³⁵ příslušné osoby mohou činit statutární orgány a „*i jiní pracovníci nebo členové*“, přičemž tyto osoby jsou pouhými zástupci příslušné obchodní korporace, nikoliv jejími orgány.

Zaměstnancem je, dle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (dále jen „*Zákoník práce*“), účastník pracovněprávního vztahu, fyzická osoba, jež se zavázala k výkonu závislé činnosti pro zaměstnavatele, za kterou jí přísluší plat či mzda.¹³⁶ Je jím taktéž pracovník vykonávající práci v pracovněprávním poměru i mimo něj. Zaměstnavatel je, dle Zákoníku práce, stejně jako zaměstnanec, účastníkem pracovněprávního vztahu. Může jím být jak fyzická, tak i právnická osoba, která zaměstnává výše uvedené pracovníky.¹³⁷ Pokud je právnická osoba

¹³⁵ Dnes již tento pojem využíván není, namísto něj se používá spíše pojem právní jednání.

¹³⁶ Srov. ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Ust. § 6.

¹³⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Ust. § 6.

podnikatelem, nevztahuje se na ni výše zmíněné ustanovení § 166 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., nýbrž ustanovení § 430 odst. 1 téhož zákona.

Rozsah zástupčího oprávnění zaměstnance závisí na jeho pracovním zařazení v předmětné obchodní korporaci, obecně tedy nelze takový rozsah určit jako v případě statutárního orgánu, jelikož vždy záleží na konkrétních okolnostech pozice zaměstnance. Rozsah tohoto oprávnění lze zaměstnavatelem delegovat prostřednictvím vnitřního předpisu obchodní korporace, zákon však klade důraz především na to, jak se takové právní jednání jeví veřejnosti (prostřednictvím vizitky zaměstnance, internetových stránek zaměstnavatele z hlediska organizační struktury a tak dále), přičemž veřejností se rozumí například potenciální obchodní partneři.¹³⁸

V případě, že zaměstnanec překročí pomyslné hranice zástupčího oprávnění, respektive učiní takové jednání, které není, s ohledem na jeho pracovní pozici, obvyklé, je obchodní korporace takovým jednáním vázána pouze za podmínky, že jej dodatečně (a především bezodkladně) schválí. V opačném případě je jím vázán jednající zaměstnanec. Osoba, se kterou zaměstnanec jednal a která byla v dobré víře, má právo požadovat splnění toho, co bylo ujednáno, případně náhradu škody.¹³⁹ U zaměstnanců podnikatele je to však upraveno zcela odlišně. Pokud zaměstnanec překročí své zástupčí oprávnění, podnikatele toto jednání, za podmínky, že třetí osoba je v dobré víře, zavazuje. Jestliže tato osoba věděla nebo, s ohledem na okolnosti případu, vědět musela, že jednající zaměstnanec své oprávnění překračuje, podnikatel tímto jednáním vázán není. Otázkou však zůstává, zda toto jednání může být podnikatelem dodatečně schváleno, jako je tomu ve výše uvedeném případě (dle ustanovení § 166 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.) či nikoliv. Zákonná úprava tento postup výslovně nezakazuje, proto se domnívám, že i zde lze aplikovat obecný princip vyplývající z ustanovení § 440

¹³⁸ Srov. LASÁK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jirí HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLÍČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kuloglija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k § 166 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 853 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

¹³⁹ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 440 odst. 2.

odst. 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Tuto tezi potvrzuje i odborná literatura.¹⁴⁰

Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku, sp. zn. 32 Odo 766/2003 ze dne 17.2. 2004 uvedl, že „splnění podmínky, že druhý účastník nemohl o překročení oprávnění osobou za podnikatele (právníckou osobu) jednajícím vědět, je totiž nutno posuzovat ve vazbě na konkrétní okolnosti případu, zejména pak s ohledem na osobu ve vztahu, k níž byl právní úkon učiněn“.

Rozsah kompetencí zaměstnance, pověřeného zastupováním obchodní korporace, lze individuálním pokynem či vnitřním předpisem dané korporace omezit.¹⁴¹ Takové omezení však vyvolává účinky pouze za podmínky, že je s ním obeznámena i třetí osoba. Není potřeba, aby o omezení zaměstnance třetí osoba skutečně věděla, postačí, že o něm, s přihlédnutím ke skutkovým okolnostem případu, vědět musela. Příkladem tak lze uvádět situaci, kdy třetí osoba, v souvislosti s kontraktací, obdrží písemné sdělení obsahující informaci o tom, že zástupčí oprávnění zaměstnance je omezeno, ale nepřečte si jej. Ačkoliv třetí osoba o omezení zaměstnance skutečně neví, bude vůči ní (protože to za předpokladu, že si sdělení přečetla, vědět musela) mít toto omezení účinky.

Obchodní korporace však nemusí být zastoupena pouze jejím zaměstnancem. Může být taktéž zastoupena jejím společníkem či členem družstva (členem orgánu, jež není zapisován do veřejného rejstříku), jejichž činnost je upravena obdobně jako v případech výše zmíněných zaměstnanců. Není vyloučeno, že rozsah jednání těchto osob, nebude modifikován příslušným zakladatelským právním jednáním, případně vnitřním předpisem.

Pověřené osoby se při jednání musí prokazovat plnou mocí či jakýmkoliv jiným dokladem o oprávnění k zástupčímu jednání za obchodní korporaci.

Vedoucí odštěpného závodu

Vedoucí odštěpného závodu není orgánem právnické osoby, nýbrž pouze jejím zástupcem. Z tohoto důvodu na něj nelze aplikovat ustanovení § 151

¹⁴⁰ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 105 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

¹⁴¹ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 166 odst. 2.

odst. 1, 2 a následující Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a taktéž úprava plynoucí ze Zákona o obchodních korporacích.¹⁴² Je tomu tak, mimo jiné, i proto, že vedoucí odštěpného závodu nemusí stát pouze v čele právnické osoby, ale i osoby fyzické.

Odštěpný závod byl dříve označován jako organizační složka, dnes se jím rozumí „*taková část závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou*“¹⁴³ zapsanou do obchodního rejstříku.¹⁴⁴ Nese stejný název jako mateřská společnost a jeho založení je o mnoho snazší, než tomu je v případě samotné společnosti, a to ať už z finančního či časového hlediska. Podnikatelé se většinou k založení odštěpného závodu uchylují většinou ve snaze ušetřit náklady spojené s řízením některých relativně samostatných závodů nebo z důvodu větší vzdálenosti předmětného závodu od sídla podnikatele. Nejedná se však o provozovnu. Ta je, na rozdíl od odštěpného závodu, pouze prostorem, ve kterém je činnost vykonávána. Přestože se provozovna nezapisuje do obchodního rejstříku, jako je tomu v případě odštěpného závodu, musí být náležitě označena a taktéž musí být evidována na finančním úřadě.

Rovněž je potřeba zmínit, že ačkoliv je odštěpný závod zapsán do obchodního rejstříku, nedisponuje právní osobností, a proto jej nelze považovat za právnickou osobu jako je tomu například u společnosti s ručením omezeným nebo u akciové společnosti.

Každý odštěpný závod má zpravidla svého vedoucího (dříve, s ohledem na terminologii předchozí právní úpravy, byl nazýván jako vedoucí organizační složky), který je oprávněn jej zastupovat ve všech záležitostech týkajících se daného odštěpného závodu. Je vždy velmi důležité specifikovat, že se jedná o vedoucího závodu „*odštěpného*“, nikoliv závodu obecně. Je to zcela logické, závod jako takový totiž není zastupován vedoucím, ale členem statutárního orgánu.¹⁴⁵ Je však nutné zmínit, že i člen statutárního orgánu má,¹⁴⁶ stejně jako

¹⁴² Srov. JANOŠEK, Vladimír. Vedoucí odštěpného závodu po rekonstrukci. *Právní rozhledy* [online]. Praha: C.H. Beck, 2016. 234-242 s. 2016 [cit. 22.2. 2021] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgzpxa4s7g5pxgxzsgm2a&group>.

¹⁴³ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 503 odst. 1.

¹⁴⁴ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 503 odst. 2.

¹⁴⁵ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 164 odst. 1.

¹⁴⁶ Toto oprávnění mají, dle ustanovení § 430 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. jakožto *lex specialis* k ustanovení § 166 téhož zákona, i jiní zástupci.

vedoucí, oprávnění jednat v záležitostech, které se týkají odštěpného závodu. Nejde tedy pouze o výlučnou pravomoc vedoucího.

Rozsah jednání vedoucího odštěpného závodu je dán okruhem záležitostí předmětného závodu. Zda se opravdu jedná o záležitost odštěpného závodu, se posuzuje vždy dle konkrétních okolností. Vznik oprávnění vedoucího čili oprávnění jednat, se váže ke dni, kdy byla příslušná osoba zapsána jako vedoucí odštěpného závodu do obchodního rejstříku. Do tohoto rejstříku musí být zapsáno, mimo jiné, jméno vedoucího a dále adresa jeho bydliště, případně místa pobytu, pokud se od sebe tyto dvě adresy vzájemně liší.¹⁴⁷ Z toho také vyplývá skutečnost, že vedoucím odštěpného závodu může být pouze fyzická osoba, nikoliv osoba právnická. Vedoucí odštěpného závodu nemusí splňovat některá kvalifikační kritéria jako je tomu například u členů obchodní korporace.

Vedoucí se navenek nemusí prokazovat plnou mocí či jiným dokladem o oprávnění k jednání. Jednáním navenek se rozumí například uzavírání smluv, přijímání plnění, jednání s obchodními partnery a podobně. V případě interních záležitostí, jako je vedení seznamu společníků nebo svolávání valné hromady, je již plné moci či jiného pověření potřeba.¹⁴⁸ Vedoucí je také *ex lege* oprávněn zastupovat obchodní korporaci při procesních úkonech.

Zákon výslovně neupravuje překročení zástupčího oprávnění vedoucího odštěpného závodu či zánik tohoto oprávnění. S ohledem na skutečnost, že vedoucí má pozici zákonného zástupce,¹⁴⁹ vztahuje se na něj opět ustanovení § 440 odst. 1, 2 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Zde je však, dle mého názoru, důležité upozornit na fakt, že na rozdíl od předchozích případů, zde není prostor pro dobrou víru třetí osoby. Jak již bylo zmíněno výše, okamžik vzniku oprávnění vedoucího se váže ke dni jeho zápisu do obchodního rejstříku, přičemž tento rejstřík se řídí dvěma základními principy. Prvním z nich je princip materiální publicity, jímž se rozumí, že stav zapsaný do obchodního rejstříku je, vůči tomu, kdo jedná v dobré víře v jeho zápis, skutečným právním stavem. Druhým principem, v tomto případě

¹⁴⁷ Srov. ČESKO. Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Ust. § 49 písm. f), ust. § 50 písm. f) a ust. § 51 odst. 1.

¹⁴⁸ Srov. JANOŠEK, Vladimír. Vedoucí odštěpného závodu po rekonstrukci. *Právní rozhledy* [online]. Praha: C.H. Beck, 2016. 234-242 s. 2016 [cit. 22.2. 2021] Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgzpxa4s7g5pxgxzsgm2a&group>.

¹⁴⁹ Srov. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 106 s. ISBN 978-80-7400-547-3.

o něco důležitějším, je princip formální publicity, z něž vyplývá, že do obchodního rejstříku může nahlížet (dálkovým přístupem) kdokoliv a může z něj také pořizovat elektronické opisy, jinými slovy – obchodní rejstřík je veřejně dostupným. Třetí osoby tedy správně nemohou namítat, že nevěděly nebo nemohly vědět, že se jedná (či nejedná) o vedoucího odštěpného závodu.

3.3 Odpovědnost

Odpovědnost je obecně chápána jako jakýsi etický pojem, který označuje ručení osoby za nějakou věc či jednání. V právní terminologii je tento pojem vymezen o něco specifičtěji a lze na něj nahlížet z několika úhlů pohledu. Právní odpovědností se, v závislosti na okamžik jejího vzniku, rozumí buď to vztah k nějaké povinnosti, přičemž okamžik vzniku odpovědnosti je vázán na vznik předmětné povinnosti nebo jako odpovědnost, jejíž základem je nějaké protiprávní jednání spočívající v nesplnění či porušení zákonné (nebo jiné, na základě zákona stanovené) povinnosti. V důsledku tohoto porušení pak osobě vzniká povinnost nová, taktéž nazývaná jako povinnost sekundární, spočívající v nutnosti strpět uloženou sankci za předchozí porušení.

Rozlišujeme dva typy odpovědnosti, subjektivní a objektivní, v závislosti na tom, zda je k jejímu vzniku potřeba zaviněného protiprávního jednání či nikoliv. Objektivní odpovědností se rozumí odpovědnost nikoliv za protiprávní jednání, nýbrž za škodlivý následek.¹⁵⁰ Základem objektivní odpovědnosti je tedy nějaký protiprávní stav či událost, v případě právnických osob tzv. „*zákonem kvalifikovaná škodní událost*“, která je, mimo jiné, důvodem přičitatelnosti povinnosti spočívající v náhradě újmy.¹⁵¹ Tato přičitatelnost tedy nevyplývá z protiprávního jednání osoby, ale ze zákona. Někteří právní teoretici¹⁵² zastávají stanovisko, že důvodem pro vznik objektivní odpovědnosti nemusí být pouze zákonem kvalifikovaná událost, ale i zákonem kvalifikované porušení smlouvy čili „*smluvní povinnosti*“. To však nic nemění na tom, že i tato povinnost je povinností *ex lege*.

¹⁵⁰ Srov. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 2 895.

¹⁵¹ Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVORÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 104-106 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

¹⁵² Například doktor Jan Lasák.

Objektivní odpovědnost se vyznačuje tzv. „*liberací*“. Jedná se o možnost jakékoliv právnické osoby zprostit se odpovědnosti, ačkoliv jsou veškeré její předpoklady již naplněny. Právnická osoba však musí prokázat, že vynaložila veškeré úsilí, které po ní lze rozumně požadovat, k zamezení protiprávního jednání zastupující osoby vedoucího ke vzniku újmy.¹⁵³ Je důležité zmínit, že se nejedná o úplné zbavení viny právnické osoby, respektive její vyvinění, ale pouze o zbavení odpovědnosti.

Zatímco u objektivní odpovědnosti není potřeba zaviněného protiprávního jednání, v případě subjektivní odpovědnosti je tomu naopak. Protiprávním jednáním se rozumí tzv. „*delikt*“, od něž se při jeho spáchání odvíjí deliktní způsobilost.¹⁵⁴ Z dikce ustanovení § 24 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., „*každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout*“, však vyplývá, že schopností nést právní odpovědnost za spáchaný delikt disponuje pouze člověk čili fyzická osoba, která je způsobilá své jednání náležitě posoudit a ovládnout. Vyjma schopnosti nést právní odpovědnost, má tedy i schopnost volní a rozumovou.

Jak bylo již mnohokrát uvedeno výše, právnická osoba je jakýmsi právním konstruktem, který volní a rozumovou složkou nedisponuje. Zákonná úprava tedy k řešení této indispozice přistupuje tak, že právnické osobě přičítá jak vůli a rozum jejich zástupců, tak i jejich jednání dle ustanovení § 167 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.¹⁵⁵ Z tohoto ustanovení rovněž vyplývá, že předpokladem vzniku sekundární právní povinnosti je protiprávní čin, přičemž vzniknuvší povinností může být, vyjma náhrady škody (dle ustanovení § 2 914 téhož zákona)¹⁵⁶, například i odpovědnost za vady. Podmínky přičitatelnosti právního jednání zastupující osoby taktéž upravují zvláštní zákony.

¹⁵³ Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 238 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

¹⁵⁴ O deliktní způsobilosti jakožto součástí právní osobnosti je pojednáváno již v podkapitole Právnické osoby.

¹⁵⁵ „*Právnickou osobu zavazuje protiprávní čin, kterého se při plnění svých úkolů dopustil člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný zástupce vůči třetí osobě.*“

¹⁵⁶ Otázka vztahu mezi ustanovením § 167 a § 2 914 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. je doposud velmi nejasně zodpovězena. Někteří právní teoretici tvrdí, že ustanovení jsou vůči sobě navzájem v rozporu, někteří naopak uvádí, že se ustanovení § 167 se, na rozdíl od ustanovení § 2 914 (vztahující se na všechny osoby, které v rámci své činnosti využijí pomocníka), vztahuje pouze na osoby právnické a je tak k ustanovení § 2 914 ve vztahu speciálním.

S ohledem na výše uvedené lze tedy konstatovat, že obchodní korporace, jakožto právnické osoby, které nejsou obdařeny volní a rozumovou schopností a jsou tedy osobami nesvéprávnými, za níž musí jednat jiné, zpravidla fyzické, osoby těmito schopnostmi disponujícími, mohou být, v závislosti na tom, o jaké protiprávní jednání jde (správní delikt, soukromoprávní delikt, disciplinární delikt nebo trestný čin), být jak objektivně, tak i subjektivně právně odpovědné.¹⁵⁷

Na poli soukromoprávní úpravy, zejména v oblasti obchodního práva, se, dle mého názoru, jedná především o odpovědnost subjektivní. Osoby zastupující obchodní korporaci, jsou dle ustanovení § 159 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. ve spojitosti s ustanovením § 51 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích,¹⁵⁸ povinny vykonávat svou funkci „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí“.¹⁵⁹ Jednající osoba tedy neodpovídá za výsledek, nýbrž za řádný výkon své funkce.¹⁶⁰ Nese za něj subjektivní odpovědnost, což rovněž vyplývá z dikce ustanovení § 159 odst. 1, kde je uvedeno, že svou funkci nevykonává řádně ten, „kdo jedná nedbale, kdo není této péče hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho důsledky“.¹⁶¹ Odborná literatura taktéž, v tomto případě, přiklání k myšlence subjektivní odpovědnosti.¹⁶²

S ohledem na výše uvedené, je tedy patrné, že problematika odpovědnosti obchodních korporací, a právnických osob obecně, je, díky rekodifikaci soukromého práva, jednou z komplikovanějších oblastí právní úpravy. I jí se samozřejmě dotýká rozsáhlá novela Zákona o obchodních korporacích, účinná od 1.1. 2021,¹⁶³ která například zavádí přísnější postihy členů statutárních

¹⁵⁷ Srov. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 172-176 s. ISBN 978-80-7380-652-1.

¹⁵⁸ Problematika institutu péče řádného hospodáře v souvislosti s podnikatelským úsudkem je rozpracována již v kapitole Pojetí obchodních korporací.

¹⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 159 odst. 1.

¹⁶⁰ Srov. Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 25 s. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-k-ZOK.pdf>.

¹⁶¹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ust. § 159 odst. 1.

¹⁶² Srov. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 103-107 s. ISBN 978-80-7598-043-4.

¹⁶³ Zákon č. 33/2020 Sb.

orgánů v případě, že obchodní korporace, respektive obchodní společnost, skončí v úpadku.¹⁶⁴

¹⁶⁴ Srov. VÁŠKOVÁ, Monika. Zpřísnění odpovědnosti členů statutárních orgánů obchodních korporací. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sběrka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 28.4. 2020 [cit. 5.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zpriseni-odpovednosti-clenu-statutarnich-organu-obchodnich-korporaci-110905.html>.

4. KOMPARACE KONCEPTU OBCHODNÍ KORPORACE A JEJÍHO JEDNÁNÍ V ANGLOAMERICKÉM PRÁVNÍM SYSTÉMU

Vnitrostátní právo, respektive právo tuzemské, je téměř vždy vázáno na nějaké určité území, zpravidla na území suverénního státu, z něž bývá dovozováno. Znamená to, že je vázáno tzv. „*teritoriálně*“. Je tomu tak i v případě federálního práva či práva členských států. Jistou výjimku v tomto ohledu tvoří například práva náboženská, která jsou vázána, nikoliv na vymezené území, nýbrž jen na některé osoby, zpravidla na příslušníky onoho náboženství.¹⁶⁵

S ohledem na výše uvedené je tedy logické, že právní systémy jednotlivých států se od sebe navzájem liší. To samozřejmě státům nebrání, aby od sebe navzájem přebíraly některé právní koncepce jako je tomu například v případě obchodního práva České republiky a Německa či Rakouska (jejichž inspirace je již uvedena v předchozím textu). V rámci historického vývoje práva se tak utvořily dva základní právní modely, respektive systémy – kontinentální právní systém (angl. „*civil law*“) a angloamerický právní systém (angl. „*common law*“¹⁶⁶). Ty byly postupně doplněny ještě o třetí, islámský právní systém, právo šaría,¹⁶⁷ které se od předchozích dvou modelů markantně liší. Islámský právní systém však, v dnešní podobě, upravuje pouze některé dílčí právní oblasti, jako je například rodinné právo, vlastnictví či dědictví.¹⁶⁸ Ostatní oblasti jsou již ovlivňovány kontinentálním či angloamerickým právem.

Oba tyto systémy mají sice některé shodné rysy (například soudnictví a legislativa, jakožto právní instituce, jsou poměrně striktně odděleny od institucí ostatních), v mnohém se od sebe však významně liší – právní terminologie, rozdělení práva na veřejné a soukromé. Největší odlišnost těchto systémů však lze spatřovat v přístupu k jejich právním pramenům. Tento přístup se pak zcela logicky promítá i do konkrétní úpravy jednotlivých institutů.

¹⁶⁵ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 91 s. ISBN 807-17-9028-1.

¹⁶⁶ Označení „*common law*“ je používáno jak v souvislosti s celým angloamerickým právem, tak i jeho dílčí částí, tedy samotného anglického práva.

¹⁶⁷ Na území sovětského bloku dříve platilo i tzv. „*socialistické právo*“, to je však dnes již minulostí.

¹⁶⁸ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 92 s. ISBN 807-17-9028-1.

Kontinentální právo je právem psaným čili *lex scripta*, jehož základním pramenem je nějaký právní předpis, zpravidla zákon. Vyjma České republiky zahrnuje taktéž právní úpravu Francie, Belgie, Lucemburska, Québecu, Portugalska, Španělska, Itálie (jejich bývalé kolonie v Africe a Jižní Americe), Německa, Rakouska, Švýcarska, Řecka, Turecka, Japonska, Tchaj-wanu a v neposlední řadě i skandinávských zemí jako je Švédsko, Norsko, Dánsko a Island. Angloamerické právo (taktéž označováno jako právo anglosaské) je, na rozdíl od kontinentálního, založeno na právu soudcovském, obecném, jenž je tvořeno výhradně precedenty (angl. „*case law*“ nebo „*judge-made law*“). Tato konstrukce je totiž založena na tom, že by mohlo být nespravedlivé nakládat se stejnými či obdobnými skutečnostmi v různých případech odlišně.

Model angloamerického právního systému je uplatňován, mimo jiné, na území Kanady,¹⁶⁹ Indie, Pákistánu, Nigérie, Bangladěše, Malajsie, Ghany, Singapuru, Myanmaru, Irska, Nového Zélandu, Jižní Afriky, Zimbabwe a Botswany. Stěžejní součástí angloamerického právního systému tvoří právo americké a právo anglické, jemuž je dále v této části kapitoly věnován prostor.

Kontinentální právo a právo angloamerické se tedy od sebe, vyjma některých společných rysů, v mnohém liší. S ohledem na tuto skutečnost lze tedy predikovat (alespoň drobný) rozpor i v rámci dílčí právní úpravy, České republiky a Anglie, týkající se obchodních korporací. Tato právní úprava je, zejména v případě anglického práva a jeho důrazu na soudní precedenty, velmi rozsáhlá, v následujícím textu jsou tak rozvedeny jen některé, avšak pro tuto práci stěžejní, shodné či odlišné rysy těchto úprav.

Prameny či jiné zdroje právní úpravy obchodních korporací jsou uvedeny v předchozích kapitolách této diplomové práce. V případě anglického práva je, s ohledem na odlišný právní systém, přístup k těmto pramenům poněkud odlišný. Anglické právo je tvořeno právem soudcovským (angl. „*common law*“) a spravedlnostním (angl. „*equity*“), jejichž nedílnou součástí tvoří již výše zmíněné soudní precedenty. Tyto precedenty však nejsou jediným, výlučným, pramenem práva. Anglické právo taktéž tvoří i zákony (angl. „*legislation*“, „*Statute law*“),

¹⁶⁹ S výjimkou Québecu. Québec je součástí kontinentálního právního systému.

obyčejové právo (angl. „*custom*“) či právní literatura (angl. „*legal writings*“).¹⁷⁰ Není tedy divu, že i anglické obchodní právo je založeno na právu soudcovském a zákonném. Záměrně jsou zde uvedeny prameny anglického obchodního práva, nikoliv obchodních korporací. Jedná se totiž o první odlišnost, kterou lze v rámci komparace právní úpravy České republiky a Anglie zaznamenat. Zatímco v případě českého práva je na společnosti a družstva nahlíženo, dle Zákona o obchodních korporacích, jednotně jako na obchodní korporace, v případě anglického práva tomu tak není. Společnosti a družstva nespádají pod jeden institut, tedy institut obchodní korporace, od čehož se odvíjí i skutečnost, že jak společnosti, tak i družstva jsou upravovány samostatně.

Základním pramenem úpravy anglických obchodních společností je bezpochyby Zákon o společnostech z roku 2006 (angl. „*Companies Act 2006*“), přijatý v roce 2009, jehož primárním cílem bylo zjednodušit a zmodernizovat právo obchodních společností¹⁷¹ napříč Velkou Británií,¹⁷² kodifikovat povinnosti akcionářů a ředitelů (angl. „*directors duties*“) společnosti či zjednodušit jejich administrativní zátěž. Zákon o společnostech z roku 2006 je nejdelším právním předpisem, který byl doposud ve Velké Británii přijat, a doplňuje tak, společně s precedenty, celou řadu jiných zákonů (již z roku 1985 a 1989) týkajících se obchodních společností.¹⁷³

Stejně jako v České republice, tak i v Anglii, je obchodní společnost právníckou osobou, která je pouze jakýmsi právním konstruktem a za níž jedná jiná, tradičně fyzická, osoba. V Anglii je však právní úprava obchodních společností o něco komplikovanější. Zákon o společnostech z roku 2006 pracuje dokonce s osmi typy obchodních společností¹⁷⁴ v závislosti na tom, kdo ji vlastní a do jaké míry je tato osoba odpovědná za závazky předmětné společnosti.¹⁷⁵ Obchodní

¹⁷⁰ Srov. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnícké učebnice. 94-101 s. ISBN 807-17-9028-1.

¹⁷¹ Srov. *The Essential Corporate Law in UK* [online]. Spain: ilpABOGADOS, 31.10. 2018 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.ilpabogados.com/en/the-essential-corporate-law-in-uk-1/>.

¹⁷² Ačkoliv se jedná o zákon týkající se celé Velké Británie, Anglie, Irsko, Skotsko i Wales však mohou některé jeho dílčí oblasti, v rámci své územní suverenity, upravovat odlišně. Jedná se však jen o drobné rozdíly.

¹⁷³ Srov. *What is the Companies Act 2006?* [online]. UK: COMPANYBUG, set up and grow your business, 2.2. 2015 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.companybug.com/what-is-the-companies-act-2006/>.

¹⁷⁴ Srov. ANGLIE. Companies Act 2006. Ust. § 1, 2, 3, 4, 5, 6.

¹⁷⁵ Srov. *How many types of companies are there in the UK?* [online]. UK: COMPANY ADDRESS, 4.10. 2016 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.companyaddress.co.uk/post/38>.

společností je tedy, v anglickém právu, akciová společnost (angl. „*Public Limited Company*“), soukromá společnost s ručením omezeným (angl. „*Private Company Limited by Shares*“), společnost s ručením omezeným (angl. „*Company Limited by Guarantee*“), neomezená společnost (angl. „*Unlimited Company*“), partnerská společnost s ručením omezeným (angl. „*Limited Liability Partnership*“), společnost se zájmem o komunitu (angl. „*Community Interest Company*“), průmyslová a prozatímní společnost (angl. „*Industrial and Provident Society*“) a v neposlední řadě společnost královská (angl. „*Royal Charter*“).¹⁷⁶ Dílčí úprava těchto společností se od české právní úpravy nikterak významně neliší.

Družstva jsou primárně upravena Zákonem o družstevních a komunitně prospěšných společnostech z roku 2014 (angl. „*Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014*“), jehož primárním cílem bylo sjednotit dosavadní právní úpravu družstev. Pod tuto úpravu patří právní předpisy již z roku 1965, 1968 a 2003 (angl. „*Act of Industrial and Provident Societies Act 1965*“, „*Act of Friendly and Industrial and Provident Societies Act 1968*“, „*Co-operative and Community Benefit Societies Act 2003*“).¹⁷⁷ Stejně jako anglické obchodní společnosti, tak i družstva jsou v Anglii považovány za právnické osoby. I v tomto směru lze tedy s českým právem nalézt shodu.

Tyto právnické osoby, obchodní společnosti a družstva, jsou, dle anglické právní úpravy, obdobně způsobilé jako osoby fyzické. Disponují právní osobností, nemohou však samostatně právně jednat,¹⁷⁸ a to i v případě, kdy je takovou právnickou osobou řádně zaregistrovaná obchodní společnost dle ustanovení § 1 odst. 1, 2 Zákona o společnostech z roku 2006. Právnické osoby tak tomuto jednání potřebují jinou, fyzickou osobu, která je bude řádně zastupovat.¹⁷⁹ Zastupující osoby mají povinnost jednat v dobré víře a v nejlepším zájmu společnosti jako celku, musí se vyhýbat konfliktním situacím, které by případně mohly poškodit jméno společnosti, nesmí vytvářet tajný zisk a dále

¹⁷⁶ Srov. *How many types of companies are there in the UK?* [online]. UK: COMPANY ADDRESS, 4.10. 2016 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.companyaddress.co.uk/post/38>.

¹⁷⁷ Srov. *Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014* [online]. UK: FCA, Financial Conduct Authority. Dostupné z: <https://www.fca.org.uk/firms/registered-societies-introduction/co-operative-community-benefit-societies-act-2014>.

¹⁷⁸ Srov. NIJMAN, Dr. Janne E. *International Legal Personality. The Concept of International Legal Personality: An Inquiry into the History and Theory of International Law*. T.M.C. Asser Press, 2004. 455-456 s. ISBN 978-9067-041-83-6.

¹⁷⁹ Srov. *Capacity to represent a company* [online]. UK: SNYMANS INC, Attorneys [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.snymans.com/advice/capacity-to-represent-a-company/>.

musí svou funkci zastávat s náležitou péčí, loajalitou, odbornými znalostmi a dovednostmi. Dříve tyto povinnosti vyplývaly především ze zvykového práva, nikoliv ze zákonné úpravy. To se však změnilo s účinností Zákona o obchodních společnostech z roku 2006. Zákon sice neobsahuje taxativní výčet všech povinností, které jednající osoby musí plnit a taktéž výslovně stanovuje, že jejich výklad zůstává stále stejný jako tomu bylo v případě obecného práva,¹⁸⁰ i tak však tento zákon učinil úpravu výše uvedených povinností o mnoho jasnější a pro zástupce obchodních společností přístupnější, než-li tomu bylo doposud, díky čemuž došlo ke zlepšení standardů správy a řízení příslušných obchodních společností.¹⁸¹ Tuto úpravu lze přirovnat k ustanovení § 159 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. z níž vyplývá povinnost člena voleného orgánu vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře. I v tomto ohledu lze tedy spatřit shodu anglické a české právní úpravy.

Právním jednáním za obchodní společnost se, v případě anglického práva, rozumí zpravidla uzavírání smluv, provádění transakcí či podepisování dokumentů. Dříve se od společností vyžadovalo, aby do svých tzv. „*memorand*“ (angl. „*Memorandums of Association*“), zahrnovaly klauzuli o objektech (angl. „*Objects clause*“). V této klauzuli nebyl stanoven pouze účel příslušné společnosti, ale i seznam činností, které mohla, skrze fyzické osoby, vykonávat. Pokud společnost prováděla i jiné činnosti, které nebyly uvedeny v klauzuli, jednalo se o činnosti *ultra vires*, které byly následně označovány za neplatné. S ohledem na skutečnost, že obchodní společnosti se do předmětných seznamů snažily zahrnovat, za účelem zabránění případné neplatnosti, obrovské plenum činností – v těchto případech byly takové klauzule nazývány jako „*Catch All*“, ve volném překladu jako „*vše zachycující*“ – byly tyto seznamy příliš rozsáhlé a tím pádem i nepraktické. V roce 2006 byl požadavek týkající se klauzulí zrušen, čímž se obchodní společnosti staly, v rámci své činnosti, společnostmi neomezenými,¹⁸²

¹⁸⁰ Srov. ANGLIE. Companies Act 2006. Ust. § 170 a násl.

¹⁸¹ Srov. *Directors' duties – the Statutory regime* [online]. UK: STEVENS & BOLTON, 28.8. 2019 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.stevens-bolton.com/site/insights/briefing-notes/directors-duties-the-statutory-regime>.

¹⁸² Společnosti, které byly založeny již před účinností Zákona o společnostech z roku 2006 a na něž dopadá i zákonná úprava z roku 1985 (příčemž je potřeba zmínit, že Zákon o společnostech z roku 2006 tento předchozí zákon pouze doplňuje, případně novelizuje některá jeho ustanovení, nikoliv jej neruší) se nové úpravě přizpůsobily tak, že klauzule o objektech zařadily do svých stanov. Tím se rozsah těchto stanov pochopitelně, a často i zcela zbytečně, jelikož obchodní společnosti přestaly během let některé uvedené činnosti vykonávat, zvětšil. I z tohoto důvodu tak většina společností přistoupila k řešení, že onu klauzuli definitivně zrušila.

samozejmě vyjma některých nezákonných činností, jejichž specifikace je blíže upravena zákony zvláštními.¹⁸³

Právnícké osoby se, v případě anglického práva, vyznačují omezenou a dále také nepřímou odpovědností (angl. „*limited liability*“ a „*vicarious liability*“). Omezenou odpovědností se rozumí vázanost veškerých dluhů obchodní společnosti na společnost samotnou, nikoliv na její akcionáře či ředitele.¹⁸⁴ Pokud má společnost v rámci své podnikatelské činnosti dluhy, nese za ně odpovědnost pouze ona sama. Omezenou odpovědnost lze tak přirovnat k české právní úpravě ručení za závazky obchodních korporací, jehož forma závisí na typu příslušné korporace.

Koncept nepřímé odpovědnosti (často také označované jako odpovědnosti zprostředkované či delegované) je založen na principu „*qui facit per alium facit per se*“,¹⁸⁵ což v praxi znamená, že odpovědnost za jednání ředitele (či jiné, společnost zastupující, osoby) nese, nikoliv zástupce sám, ale příslušná obchodní společnost.¹⁸⁶ Institut nepřímé odpovědnosti je upraven především prostřednictvím mnoha soudních precedentů (již od roku 2001), z nichž momentálně nejznámější je případ „*The Catholic Child Welfare Society v. The Institute of the Brothers of the Christian Schools*“¹⁸⁷ z roku 2012.

Mezi lety 1958 a 1992 byli členové náboženské organizace, The Institute of the Brothers of the Christian Schools, vysláni do škol, kde měli vyučovat chudé děti a vést je k dobrému, křesťanskému životu. Tito členové tak uzavřeli pracovní smlouvu s příslušným školským zařízením, na základě které pak vykonávali svou funkci na pozici učitele. Během výkonu jejich funkce však došlo k hromadnému zneužívání dětí, a to právě těmito členy náboženské organizace. Škola na základě tohoto protiprávního jednání podala žalobu na výše zmíněnou náboženskou

¹⁸³ Srov. *Objects clause and Memorandum of Association: a whistle-stop tour* [online]. UK: MACHINS, solicitors LLP, 11.10. 2017 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.machins.co.uk/news/objects-clause-and-memorandum-of-association-a-whistle-stop-tour.html>.

¹⁸⁴ Srov. *Limited liability* [online]. UK: Company Law Club, [13.3. 2021]. Dostupné z: <https://www.companylawclub.co.uk/limited-liability>.

¹⁸⁵ „*Ten, kdo jedná prostřednictvím druhého, jedná sám.*“

¹⁸⁶ Srov. PARKINSON, J. E. *Corporate Power and Responsibility*. Issues in the Theory of Company Law. Bristol: Clarendon Press, 2010. 345-351 s. ISBN 019-82-598-91.

¹⁸⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie, *The Catholic Child Welfare Society v. The Institute of the Brothers of the Christian Schools*, UKSC 56 ze dne 21.11. 2012 [online]. Dostupné z: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKSC/2012/56.html>.

instituci, jelikož tvrdila, že odpovědnost nese právě ona, což Nejvyšší soud svým rozhodnutím ze dne 21.11. 2012 definitivně potvrdil.¹⁸⁸ Obchodní společnost je anglickou odbornou literaturou definována jakožto samostatná právnická osoba, která disponuje právní osobností, nikoliv však způsobilostí právně jednat. K tomuto právnímu jednání tedy potřebuje zástupce, zpravidla jinou fyzickou osobu, za jejíž jednání následně obchodní společnost přebírá odpovědnost. Výjimkou může být, na základě rozhodnutí soudu, například podvodné jednání ředitele společnosti či situace, kdy kterákoliv třetí strana, se kterou předmětná společnost podniká, utrpí značné ztráty, díky čemuž musí vynaložit zbytečné náklady. Mimo jiné, v těchto případech může soud tzv. „*propíchnout firemní závoj*“ (angl. „*pierce the Corporate Veil*“) bránící odpovědnost ředitele jednajícího za obchodní společnost. Obecně tedy platí, že obchodní společnost je nepřímou – delegovaně odpovědná za jednání zastupujících, fyzických, osob, a to nejen v rovině trestněprávní, k níž se váže výše uvedený případ. S touto tezí se ztotožňuje i Diganth Raj Sehgal, autor odborného článku týkající se problematiky „*vicarious liability*“.¹⁸⁹

Institut anglické nepřímé odpovědnosti lze přirovnat ke konceptu subjektivní odpovědnosti v případě českého práva. Výhodou nepřímé odpovědnosti je její podrobné rozpracování soudními precedenty. Rovněž je potřeba zmínit, že i samotný pojem odpovědnost je provázán celým Zákonem o společnostech z roku 2006, který obsahuje více než tisíc paragrafů, což je na poměry anglického práva (a jeho převážně nekodifikované materie), opravdu velmi vzácné. V rámci české právní úpravy však, bohužel, o precizním výkladu otázky odpovědnosti, a to ať už objektivní či subjektivní, s ohledem na některá – ne příliš pregnantní – ustanovení, hovořit nelze.

¹⁸⁸ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie, *The Catholic Child Welfare Society v. The Institute of the Brothers of the Christian Schools*, UKSC 56 ze dne 21.11. 2012 [online]. Dostupné z: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKSC/2012/56.html>.

¹⁸⁹ Srov. KRISHNENDRA, Joshi. *Is a Company Vicariously Liable for Tortious Actions of its Directors?* [online]. UK: iPleaders.in, 4.5. 2019 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: <https://blog.ipleaders.in/vicarious-liability-of-company/>.

5. ZÁVĚR

Obchodní korporace je právnickou osobou, korporací, pro níž je typický její osobní základ. Je utvořena společenstvím alespoň dvou osob, ačkoliv zákonná úprava připouští i výjimky ve formě unipersonálních obchodních společností. Dle ustanovení § 1 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích se těmito korporacemi rozumí obchodní společnosti a družstva, jež se dále rozlišují na konkrétní formy, a to nejen formy vnitrostátní, ale i nadnárodní. S tím úzce souvisí i rozmanitost rozsáhlé právní reglementace dotýkající se institutu obchodních korporací, jejíž obsahem nejsou pouze tuzemské právní předpisy, ale například i sekundární unijní právní akty, zejména směrnice a nařízení.

S ohledem na skutečnost, že obchodní korporace spadají do množiny právnických osob, konkrétně do množiny jejich soukromoprávních typů (společně například se spolky), lze je tedy taktéž definovat jakožto jakési právní konstrukty, uměle vytvořené subjekty disponující právní osobností, nikoliv však způsobilostí právně jednat. Obchodní korporace jsou totiž osobami bez volní a rozumové schopnosti, což je jedním ze základních předpokladů důležitých pro samostatné právní jednání (čili pro způsobilost nabývat pro sebe vlastním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem). Dříve, za účinnosti Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. a s ním souvisejícího Obchodního zákoníku, však absence vůle a rozumu nebránila tomu, aby byly tyto právnické osoby svéprávné a mohly tak samostatně právně jednat.

Vlivem rozsáhlé rekonstrukce soukromého práva, přijetím Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. a Zákona o obchodních korporacích, však došlo, nejen ke změnám terminologickým, ale taktéž ke změnám v odlišném pojetí koncepce svéprávnosti právnických osob. Od roku 2014 nemohou právnické osoby samostatně právně jednat a musí tedy k tomuto jednání využívat zastoupení jiných, zpravidla fyzických, osob, které, na rozdíl od osob právnických, disponují volní a rozumovou schopností.

Jednající osobou za obchodní korporaci je obvykle její statutární orgán, respektive člen statutárního orgánu, jehož obsazení se, v závislosti na formě obchodní korporace (kapitálové či obchodní společnosti a družstva), liší. Dalšími osobami jednajícími za obchodní korporaci může být taktéž zaměstnanec, vedoucí

odštěpného závodu či jiná pověřená osoba. S ohledem na změny způsobené rekonstrukcí soukromého práva je však potřeba rozlišovat, o jakého zástupce se jedná a v závislosti na tom aplikovat na předmětné zastoupení i správná ustanovení. Jedná se tak o jednu z komplikací, kterou rekonstrukce soukromoprávní oblasti přinesla. Dříve, do roku 2014, byl totiž statutární orgán jakousi součástí právnické osoby, vyplývalo tak z dikce Obchodního zákoníku, což opět deklaruje výše uvedenou konstrukci, a to že dříve byly právnické osoby osobami svéprávnými a mohly tak samostatně právně jednat.

Statutární orgán obchodní korporace, respektive její člen, je v postavení, nikoliv smluvního či zákonného zástupce jako je tomu například u zaměstnance nebo jiné pověřené osoby, nýbrž jakéhosi zástupce *sui generis*. Z tohoto důvodu na něj nemohou být uplatněna ustanovení, která jsou aplikována individuálně pouze v případě zastoupení zákonného či smluvního. Na jednání zastupujícího statutárního orgánu lze aplikovat pouze obecná pravidla, vztahující se jak na institut smluvního, tak i zákonného zastoupení (ustanovení § 436 a § 440 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.), a to pouze v takovém rozsahu, ve kterém to dovoluje zvláštní úprava Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (hlava II, díl 3) a taktéž úprava Zákona o obchodních korporacích.

Osoby jednající za obchodní korporaci musí svoji funkci plnit s náležitou péčí, nezbytnou lojalitou a s potřebnými znalostmi, tedy s péčí řádného hospodáře dle ustanovení § 159 odst. 1 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Otázkou však zůstává, kdo bude za právní jednání odpovědný v případě, kdy jednající osoba takto svou funkci plnit nebude. Jedná se tak o další komplikaci způsobenou rekonstrukcí soukromého práva, zákonná úprava se totiž k této problematice nikterak pregnantně nevyjadřuje. Ke kolizi nedochází pouze na poli soukromoprávní úpravy, ale taktéž i úpravy veřejnoprávní, zejména v případě trestněprávní odpovědnosti právnických osob, což je způsobeno absencí jejich svéprávnosti. Trestní právo tak pracuje s institutem subjektivní odpovědnosti, pro níž je důležitá existence zaviněného protiprávního jednání. Z dikce ustanovení § 24 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., však vyplývá, že za takové jednání je schopná nést odpovědnost pouze fyzická osoba, která je způsobilá své jednání náležitě posoudit a ovládnout. Stejně, jako je právnickým osobám přičítána vůle a rozum jejich zástupců, je jim taktéž přičítáno i příslušné právní jednání (a to dle ustanovení § 167 Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.). Právní teoretici tak zastávají názor, pokud může být právnická

osoba odpovědná za protiprávní jednání svého zástupce v odvětví veřejnoprávním, může být takto odpovědná i v odvětví práva soukromého. Dle mého názoru se rovněž jedná o subjektivní odpovědnost, jelikož osoba, vykonávající funkci s péčí řádného hospodáře, je odpovědná nikoliv za výsledek, nýbrž za řádný výkon své funkce. Nelze však taktéž zapomínat na odpovědnost objektivní, v případě správních deliktů, u níž není existence zavinění nikterak podstatná.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti lze tedy konstatovat, že rozhodnutí zákonodárce, zbavit právnické osoby svéprávnosti, vyvolalo celou řadu otázek a komplikací, se kterými se dodnes musí vypořádávat nejen právní teoretici.

Co tedy vedlo zákonodárce k takovému kroku? Na základě důvodové zprávy k Občanskému zákoníku č. 89/2012 Sb. lze predikovat, že zákonodárce dospěl k závěru, že právnická osoba, jakožto fiktivní, uměle vytvořený konstrukt bez vůle a rozumu, nemá nárok samostatně právně jednat. Je však na místě namítat, že absence volní a rozumové schopnosti do roku 2014 (respektive 2009) nebránila skutečnosti, aby právnické osoby do tohoto roku svéprávností disponovaly. Odpověď lze možná hledat v zahraniční právní úpravě. Je obecně známo, že obchodní právo České republiky je hojně inspirováno právní úpravou rakouskou či německou. Dle mého názoru však lze hledat inspiraci i v jiných právních řádech, než-li těch, které jsou součástí kontinentálního právního systému. Určitou podobnost lze spatřovat například v právu anglickém, jež je součástí modelu angloamerického práva, a to i přes fakt, že kontinentální a angloamerický právní systém se od sebe v mnoha ohledech liší.

Anglické korporátní právo tvoří, vyjma soudních precedentů, taktéž Zákon o společnostech z roku 2006, angl. „*Companies Act 2006*“ (okamžik účinnosti rovněž nevyklučuje možnou inspiraci české právní úpravy právem anglickým), který reguluje výhradně obchodní společnosti. Družstva jsou upravena odlišným právním pramenem, Zákonem o družstevních a komunitně prospěšných společnostech z roku 2014, angl. „*Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014*“). V obou případech se však jedná o právnické osoby, jež disponují téměř totožnou právní způsobilostí jako osoby fyzické, pouze bez možnosti právně jednat. Zástupci obchodních společností musí rovněž vykonávat svou funkci řádně, s náležitou péčí, loajalitou, odbornými znalostmi a dovednostmi. Institut právní odpovědnosti právnických osob je však v Anglii regulován o mnoho lépe, než-li

je tomu v případě České republiky. Anglická právní úprava pracuje s institutem nepřímé, delegované odpovědnosti (angl. „*vicarious liability*“), která je založena na obdobném principu jako, v české právní úpravě, odpovědnost subjektivní. V případě Anglie však není pochyb o tom, že právnická osoba nese odpovědnost za jednání zastupující osoby. Tato právní úprava totiž, až na výjimky, platí obecně. Důvodem této obecnosti však může být i skutečnost, že angloamerický právní systém, na rozdíl od kontinentálního, nerozlišuje právo veřejné a soukromé.

Závěrem této diplomové práce si tedy dovoluji konstatovat, že rozhodnutí zákonodárce, zbavit právnické osoby způsobilosti právně jednat, považuji, s ohledem na množství komplikací, které toto rozhodnutí přineslo, za poněkud nešťastné. Východisko *de lege ferenda* tak spatřuji v inkorporaci anglické právní úpravy, zejména co se týče oblasti regulace právní odpovědnosti, čímž by došlo k vyřešení alespoň dílčí nejasnosti způsobené rekonstrukcí soukromého práva. Ideálním řešením by, dle mého, bylo navrácení k původní právní úpravě svéprávnosti za účinnosti Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb. a Obchodního zákoníku, ačkoliv jsem si vědoma skutečnosti, že i tato právní reglementace měla určité nedostatky.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

This diploma thesis deals with business corporations, their capability and actions. It is divided into five basic sections (introduction, three main chapters and conclusion) containing an analysis of the legislation, professional literature, other sources, supplemented by the author's opinions.

The first main chapter analyses a business corporation as a legal entity, a corporation for which its personal basis is typical. It is formed by a community of at least two persons, although the law allows for exceptions in the form of unipersonal companies. Pursuant to Section 1 (1) of the Business Corporations Act, these corporations are defined as commercial companies and cooperatives, which are further distinguished into specific forms, being not only national but also supranational forms.

The next chapter focuses on the legal capability of a business corporation. Given the fact that business corporations belong to a group of legal entities, can also be defined as a kind of legal concepts, artificially created entities having legal personality, but not legal capacity. Business corporations are persons without free and intellectual ability, which is one of the basic preconditions important for independent legal acts. Previously, under the application of the Civil Code No. 40/1964 and the related Commercial Code, however, the absence of will and intellectual aspect did not prevent these legal entities from having full legal capacity and thus could act independently. Due to the extensive recodification of private law, the adoption of the Civil Code No. 89/2012 and Business Corporations Act, however, there have not been only terminological changes, but also changes in the different approach to the concept of legal capacity of legal entities. Since 2014, legal entities may not act independently and must therefore use the representation of another person, usually natural persons that are the persons who, unlike legal entities, have free intellectual ability to do so.

The person acting on behalf of a business corporation is usually its governing body, or a member of the governing body the composition of which differs depending on the form of the business corporation. The other persons acting on behalf of the business corporation may also be an employee, the head of the registered branch or another authorized person. However, in view of the changes

brought about by the recodification of private law, it is necessary to distinguish which representative it is and depending on that, to apply the correct provisions to the representation in question. Previously, until 2014, the governing body was a kind of a part of the legal entity. It is resulted from the wording of the Commercial Code, which again confirms the above-mentioned approach, namely that legal entities were previously persons with legal capacity and could thus act independently. The governing body of business corporation, or its member, is in the position of a representative „*sui generis*”. For this reason, the provisions that are applied individually only in case of legal or contractual representation cannot be applied thereto. Only general rules may be applied to the acts of a representing governing body that are applicable to both the concept of contractual representation and the concept of legal representation.

Persons acting on behalf of a business corporation shall perform their function with due care, necessary loyalty and with the necessary knowledge. However, the question remains as to who shall be liable for the legal act where the acting person fails perform its functions in this way. The legal regulation is not too clear regarding this issue. The conflict occurs not only in the field of private law regulation, but also public law regulation in particular in case of criminal liability of legal entities, which is caused by the absence of their legal capacity. Criminal law therefore works with the concept of liability as a result of fault, for which the existence of an unlawful conduct based on fault is important. However, it follows from the wording of the Civil Code No. 89/2012, that only a natural person who is able to properly assess and control their actions is able to bear liability for such actions. Simultaneously, the legal entities are attributed to the will and intellect of their representatives, they are also attributed to the relevant legal act. Legal theorists thus take the view that, if a legal entity may be liable for the unlawful conduct of its representative in the public sector, it may also be liable in the private sector. However, the objective liability should not be forgotten in case of administrative delicts for which the existence of fault is not significant.

It is generally known that the commercial law of the Czech Republic is widely inspired by the Austrian or German legislation, but some similarities may be seen, for example, in English law. This is the subject of the third important chapter. English corporate law is formed, in addition to the judicial precedents, also by the Companies Act of 2006, which regulates exclusively commercial companies.

Cooperatives are regulated by a different legal source, the Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014. In both cases, however, they are legal entities who have almost the same legal personality as natural persons, only without the possibility to legally act. Company representatives must also perform their duties properly, with due care, loyalty, expertise and skills. However, the concept of legal liability of legal entities is regulated in England much better than in case of the Czech Republic. The English legal regulation uses the concept of indirect, delegated liability („*vicarious liability*”), which is established on a similar principle as the liability as a result of fault in the Czech regulation. However, in case of England, there is no doubt that the legal entity is liable for the acts of the representative. This legal regulation, with a few exceptions, applies in general.

In conclusion of this diploma thesis, author would like to consider the decision of the legislator to deprive legal entities of legal capacity with regard to the number of complications that this decision brought about somewhat unfortunate. Author sees the *de lege ferenda* solution in the incorporation of English legislation, in particularly as regard the regulation of liability or in the returning to the original legal regulation of legal capacity under the applicability of the Civil Code No. 40/1964 and the Commercial Code.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb.	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
Obchodní zákoník	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
Zákoník práce	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
Zákon o obchodních korporacích	Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
angl.	anglicky
č.	číslo
čl.	článek
EU	Evropská unie
odst.	odstavec
písm.	písmeno
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
sp. zn.	spisová značka
tzv.	takzvaně

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Monografie

Česká monografie

1. BERAN, Karel, Petr ČECH, Bohumil DVOŘÁK, et. al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). 296 s. ISBN 978-80-7598-043-4.
2. BEJČEK, Josef, Petr HAJN, Jarmila POKORNÁ, et al. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2014. 416 s. ISBN 978-80-7400-547-3.
3. ČERNÁ Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ A Irena PELIKÁNOVÁ. *Právo obchodních korporací*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 620 s. ISBN 978-80-7478-735-5.
4. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2017. 336 s. ISBN 978-80-7380-652-1.
5. HURDÍK, Jan. *Právní osoby a jejich typologie*. V Praze: C.H. Beck, 2003. Právní instituty. 108 s. ISBN 807-17-9790-1.
6. JANEČKOVÁ, Eva a Vladimír HORÁLEK. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. Praha: Linde Praha, 2012. 208 s. ISBN 978-80-7201-870-3.
7. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H.Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. 248 s. ISBN 807-17-9028-1.
8. PELIKÁNOVÁ, Irena a Stanislava ČERNÁ. *Obchodní právo*. Praha: ASPI, 2006. 736 s. ISBN 807-37-5714-98.
9. ROZEHNAL, Aleš. *Teorie korporátního práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). 200 s. ISBN 978-80-7380-723-8.
10. ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA, Martin ŠEŠINA, Karel WAWERKA. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I (§ 1-654)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1328 s. ISBN 978-80-7598-656-6.

Zahraniční monografie

1. GIERKE, Otto. *Das Wesen der Menschlichen Verbände*. Berlin: Weidmann, HardPress Publishing, 2013. 36 s. ISBN 978-34-2816-018-1.

2. NIJMAN, Dr. Janne E. *International Legal Personality. The Concept of International Legal Personality: An Inquiry into the History and Theory of International Law*. T.M.C. Asser Press, 2004. 512 s. ISBN 978-90-6704-183-6.
3. PARKINSON, J. E. *Corporate Power and Responsibility. Issues in the Theory of Company Law*. Bristol: Clarendon Press, 2010. 464 s. ISBN 019-82-598-91.
4. SAVIGNY, Friedrich Carl. *System des heutigen Römischen Rechts. Band II*. Berlin: Veit, 1840. 540 s. ISBN 978-31-1144-333-1.

Komentáře

1. HANDLAR, Jiří, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Jan HURDÍK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kulogljija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k ust. § 545 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
2. HURDÍK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kulogljija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k ust. § 20 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
3. LASÁK, Jan, Jana BÍLKOVÁ, Michal ČERNÝ, Kateřina ČUHELOVÁ, Ludvík DAVID, Radovan DÁVID, Eva DOBROVOLNÁ, Lumír FOJTÍK, Jiří HANDLAR, Petr HAVLAN, Josef HOLEJŠOVSKÝ, Jan HORECKÝ, Milan HULMÁK, Miloslav HRDLIČKA, Pavel KOUKAL, Jan LASÁK, Petr LAVICKÝ, Jarmila LAZÍKOVÁ, Martin LEBEDA, Martina Kulogljija PODIVÍNOVÁ, Tereza PONDIKASOVÁ, Kateřina RONOVSÁ, Radek

RUBAN, Marek ŠEVČEK, Pavel TŮMA, Jindřich VÍTEK. Komentář k § 166 občanského zákoníku. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství C.H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

Právní předpisy

České právní předpisy

1. ČESKO. Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.
2. ČESKO. Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník.
3. ČESKO. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
4. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
5. ČESKO. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).
6. ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.
7. ČESKO. Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony.
8. ČESKO. Zákon č. 163/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zahraniční právní předpisy

(dostupné z: www.legislation.gov.uk)

1. ANGLIE. Companies Act 2006.
2. ANGLIE. Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014.

Právní předpisy Evropské unie

(dostupné z: www.eur-lex.europa.eu)

1. Nařízení Rady č. 2137/85 ze dne 25.7. 1985, o evropském hospodářském zájmovém sdružení.
2. Nařízení Rady č. 2157/2001 ze dne 8.10. 2001, o statutu evropské společnosti.
3. Nařízení Rady č. 1435/2003 ze dne 22.7. 2003, o statutu evropské družstevní společnosti.
4. Směrnice Rady č. 68/151/EHS ze dne 9.3. 1968 (nově kodifikována pod č. 2009/101/ES).

5. Směrnice Rady č. 77/91/EHS ze dne 13.12. 1976 (směrnice Rady č. 92/101/EHS ze dne 23.11. 1992, nově kodifikována pod č. 2012/30/EU).
6. Směrnice Rady č. 78/855/EHS ze dne 9.10. 1978 (směrnice Rady č. 82/891/EHS ze dne 17.12. 1982).
7. Směrnice Rady č. 78/660/EHS ze dne 25.6. 1978.
8. Směrnice Rady č. 83/349/EHS ze dne 13.6. 1983.
9. Směrnice Rady č. 84/253/EHS ze dne 10.4. 1984.
10. Směrnice Rady č. 89/667/EHS ze dne 21.12. 1989 (nově kodifikována pod č. 2009/102/EU).
11. Směrnice Rady č. 89/666/EHS ze dne 21.12. 1989.
12. Směrnice Rady č. 2001/86/ES ze dne 8.10. 2001.
13. Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22.3. 2003.
14. Směrnice Rady č. 2004/25/ES ze dne 21.4. 2004.
15. Směrnice Rady a Evropského parlamentu č. 2005/56/ES ze dne 26.10. 2005.
16. Směrnice Rady a Evropského parlamentu č. 2009/101/ES ze dne 16.9. 2009.

Judikatura

Judikatura českých soudů

1. Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 2 Cdon 680/97 ze dne 30.6. 1999 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 30 Cdo 1251/2002 ze dne 19.12. 2002 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 32 Odo 766/2003 ze dne 17.2. 2004 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 32 Odo 1224/2004 ze dne 31.5. 2005 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp.zn. 5 Tdo 1412/2007 ze dne 27.3. 2008 [online]. Dostupný z: www.kraken.slv.cz.
6. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 646/2008 ze dne 23.9. 2008 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008 ze dne 22.4. 2009 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 26 Cdo 1478/2015 ze dne 21.7. 2015 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.

9. Usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 14 Cmo 184/2014 ze dne 4.8. 2015 [online]. Dostupné z: www.iudictum.cz.
10. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 387/2016 ze dne 31.10. 2017 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
11. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Cdo 4554/2015 ze dne 15.11. 2017 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.
12. Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 27 Cdo 5544/2017 ze dne 10.9. 2019 [online]. Dostupné z: www.nsoud.cz.

Judikatura zahraničních soudů

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie, Catholic Child Welfare Society proti Institute of the Brothers of the Christian Schools, UKSC 56 ze dne 21.11. 2012 [online]. Dostupné z: www.bailii.org.

Judikatura Soudního dvora Evropské Unie

1. Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie *Flaminio Costa v. E.N.E.L.*, C-6/64, ECLI:EU:C:1964:66 ze dne 15.7. 1964 [online]. Dostupné z: www.curia.cz.

Odborné články

České časopisy

1. BERAN, Karel. Může být právnická osoba svéprávná? *Právník*. Ústav státu a práva AV ČR, 2018. 658 s. ISSN 0231-6625.

České články a časopisy v elektronické podobě

1. GABRHELÍKOVÁ, Kateřina. Zásadní novelizace občanského zákoníku. *Akf.cz* [online]. 4.5.2020 [cit. 17.10. 2020]. Dostupné z: www.akf.cz.
2. JANEBA, Jiří. Dobré mravy. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbírká zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 20.5. 2002 [cit. 5.3. 2021]. Dostupné z: www.epravo.cz.
3. JANOŠEK, Vladimír. Vedoucí odštěpného závodu po rekodifikaci. *Právní rozhledy* [online]. Praha: C.H. Beck, 2016. 234-242 s. [cit. 22.2. 2021]. Dostupné z: www.beck-online.cz.
4. Jednání právnických osob. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbírká zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 10.12. 20019 [cit. 22.2. 2021]. Dostupné z: www.epravo.cz.

5. JUDr. MACH, Tomáš. Přehled změn tzv. velké novely zákona o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.) účinných k 1.1. 2021. *Machlegal.eu* [online]. 2020 [cit. 19.2. 2021]. Dostupné z: www.machlegal.eu.
6. Ministerstvo spravedlnosti. Rekodifikace soukromého práva. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbirka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 29.4. 2009 [cit. 17.3. 2021]. Dostupné z: www.epravo.cz.
7. SOUKUPOVÁ, Marie. Velká novela zákona o obchodních korporacích od 1.1.2021. *Sedlakovalegal.cz* [online]. 12.10. 2020 [17.10. 2020]. Dostupné z: www.sedlakovalegal.cz.
8. TELECKÝ, Ivan. Rekodifikace soukromého práva. *Deloitte.com* [online]. 6.10. 2014 [cit. 17.3. 2021]. Dostupné z: www.deloitte.com.
9. Tým ECOVIS Česká republika. Velká novela zákona o obchodních korporacích (ZOK) 2020. *Ecovislegal.cz* [online]. 2020 [cit. 17.10. 2020]. Dostupné z: www.ecovis.legal.cz.
10. VÁŠKOVÁ, Monika. Zpřísnění odpovědnosti členů statutárních orgánů obchodních korporací. *EPRAVO.CZ. Váš průvodce právem – Sbirka zákonů, judikatura, právo* [online]. Copyright EPRAVO.CZ, a.s. 28.4. 2020 [cit. 5.3. 2021]. Dostupné z: www.epravo.cz.

Zahraniční články v elektronické podobě

1. *Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014* [online]. UK: FCA, Financial Conduct Authority. Dostupné z: www.fca.org.uk.
2. *Directors' duties – the Statutory regime* [online]. UK: STEVENS & BOLTON, 28.8. 2019 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.stevens-bolton.com.
3. *How many types of companies are there in the UK?* [online]. UK: COMPANY ADDRESS, 4.10. 2016 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.companyadress.co.uk.
4. KRISHNENDRA, Joshi. Is a Company Vicariously Liable for Tortious Actions of its Directors? [online]. UK: iPleaders.in, 4.5. 2019 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.blog.ipleaders.in.
5. *Limited liability* [online]. UK: Company Law Club, [13.3. 2021]. Dostupné z: www.companylawclub.co.uk.
6. *Objects clause and Memorandum of Association: a whistle-stop tour* [online]. UK: MACHINS, solicitors LLP, 11.10. 2017 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.machins.co.uk.

7. *The Essential Corporate Law in UK* [online]. Spain: ilpABOGADOS, 31.10. 2018 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.ilpabogados.com.
8. *What is the Companies Act 2006?* [online]. UK: COMPANYBUG, set up and grow your business, 2.2. 2015 [cit. 13.3. 2021]. Dostupné z: www.companybug.com.

Ostatní

1. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, Úřední věstník 115, ze dne 9.5. 2008, S. 0013-0045. Dostupné z: www.eur-lex.europa.eu.
2. Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanskému zákoníku* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 1144 s. Dostupné z: www.psp.cz.
3. Legislativní rada vlády. *Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. 92 s. Dostupné z: www.obcanskyzakonik.justice.cz.
4. *Osnova obchodního zákona*. Kniha první Obchodnictvo, kniha druhá Společnosti [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1937. 222 s. Dostupné z: www.obczan.cz.